

EESTI NOORUS

Nr. 10

1939

SISU:

- KAUL KADAK — Meelelahutusest kiljas
R. VIIDALEPP — Jakob Hurt
ELMAR VARDJA — Mulgi polka. Rahvatants
AUG. MEIKOP — Tööst ja töö traditsioonidest
ILMAR MIKIVER — Sinu rõdult
IVAR PAULSON — Epigramme
ADO VELMET — Noorte laul (noot)
J. LAMMASSAAR — Eriharrastustest ja nende
arendamisest
A. M. — Kümne aasta näiterepertuaar ÜENÜ-s
A. M. — ÜENÜ töökavast
A. LEINJÄRV — Raamatukogunduse areng
MALL JÜRMA — Raamatukoguhoidjate kongress
EA JANSÉN — Kaebelaul. Kaltsukorjaja
E. TOOMET — Õpiringitöö korraldamisest
N. KURSMAN — Noored maadlusmatile
A. LELLEP — Kitsasfilm
A. M. — Ringkonnavõistlused ÜENÜ-s
E. NUUDI — Vägeva teatrist
L. T. — Õhne osakond
A. KAARE — Hõimla os. tegevusest
J. R. — Lipuõnnistamine Andjas
Mäletusi ühest ilusast päevast
A. M. — Loengud ÜENÜ-s
Uned näidendid
Üleriigiline kursus
E. V. — Möödunud suvest Ohtus
KAANEL — OLEV MIKIVER: Olev, Oleviste
ehitaja

EESTI NOORUS

KÜPSE NOORSOO VABAHARIDUSTÖÖ AJAKIRI

Nr. 10

TALLINNAS, 1. NOVEMBRIL 1939. A.

XI AASTAKÄIK

MEELELAHUTUSEST KÜLAS

Meelelahutus on sõna, millel ta kohmakuse kõrval siiski on oma kindla-piirdeeline mõiste. Sõna ehitusest on järeldada, et meeled, mis harilikult tõsise töö ja mõtete vallas, vajavad „lahutamist“, vajavad aegajalt ümberlülitamist kergemale käigule, ümberseadmist igapäevases eluvõitluses tingimata tarvilike töömurede mailt lõbu ja rõõmu radadele.

Meelelahutus — see on peamiselt tarvevahelduse järele: nõue pingul olnud jõuamade vabastamiseks ning seni seisnud energiaallikate rakendamiseks. Enamasti siis puhkus ja rakksolek ühtlasi, seega vaid teatav transformeerimisnähe.

Arvestades inimest kui oma olemuselt seltskondlikku olevust lisaneb vahelduse tarbele veel vajadus seltskonnajärele, kollektiivse vabaaja veetmise järele, seltskondliku meelelahutuse järele.

* * *

Eesti seltskondlik isetegevus on oma peaülesandeid näinud hariduslike ning endaarenduslike sihtide taotlemises ja neid enamasti sõnastanud teadmiste ja oskuste levitamise eesmärgina. Mõistliku meelelahutuse korraldamise tarve kui selline ei ole silmapaistvat rõhutamist leidnud ei eesmärkide seadmise ega tegeliku töö puhul. Meelelahutuse tarvete rahuldamise kohta on arvatud, et need korralduvad koos muu tegevusega nagu iseenesest.

Kui aga vaadelda meie praegust olukorda meelelahutuse võimaluste sei-

sukohalt linnades ja maal, siis tuleb küll tunnistada, et vähe on seda, mis küllaldaselt viisil teeniks meelelahutuslikke tarbeid otseselt. Kultuuriliste ja hästikorraldatud meelelahutuslike ürituste vähesus annab eriti teravasti tunda suuremais linnades, peamiselt tööliskonna ja töölisnoorpõlve osas, kus selle tagajärjeks on üldiseks kõneaineks muutunud kraadestumise pahe. See on probleem omaette. Aga ka maanoorsoo seltskondliku meelelahutusega pole kõik korras.

Kui küsida, kust leiaks praegustes olukordades harilik külanoor endale seltskonda ja meelelahutust, siis elu osutab peamiselt — maanteele. Laupäeva õhtud ja pühapäevad toovad noori jalgratastel ja ilma maanteele, kaupluste, piimatalituste ja teiste sedalaadi asutuste lähedusse kobarasse kokku, kus siis, toetudes jalgrattale vahetatakse mõtteid ja otsitakse eitea-mida. Kadumine maanteelt õlle- ja viinamüügi asutuste tagatubade õhkkonda, simmanile jne ei paku samuti midagi ja igauks sinna ei lähegi. Kuhu peab külanoor minema?

Siit tõuseb maa seltskondlikele organisatsioonidele suur ülesanne, korraldada küpsevale maanoorsoole mõistliku meelelahutuse võimalusi. Ja esimeseks sammuks siin on vajalik ruumide korraldamine, kuhu külanoorsugu saaks kokku tulla mõistlikuks klubiliseks meelelahutuseks.

Sellise ruumi suhtes ei tarvitse meil olla esialgu suuri illusioone. Jatkub toast-paarist, kus on tarvilikul mää-

ral laudu ja toole. Alles hiljem jõuame selle sisustamiseni (raadio, ajalehed, mängud jne) ja kaunistamiseni. Selliste külaklubide võrguga peaks kattuma kogu meie maa. Kui küsida, kui suur peaks olema sellise klubi tegevusraadius, siis sellele vastata on õige lihtne. Arvestades kohalikke olusid, ei tohiks sellise klubi tegevusraadius tõusta normaalselt üle 2—3 km. Klubi külastaja edasi-tagasi tee pikkus ei tohiks tõusta palju üle 5 km. Sellest võime järeldada, et ruumide hankimisel on harilikult arvestada külaolukordi, s. t. suuremaid ja avaramate ruumidega talusid, aga olude kohaselt ka läheduses olevaid koolimaju, vallamaju, rahvamaju jt.

Teine suur küsimus on juhtimise küsimus. Ilma vastava juhtimiseta ei ole asjal edu. Juhtegi tuleb kohtadel leida. Ja hea tahte juures neid on leida. Loodame, et tulevikus ka keskorganisatsioonide poolt vajaline instrueeriv kaasabi sellekohaste kursuste ja ajakirja-kirjutuste näol teoks saab. Tahtmata meenub juhtide ettevalmistamise osas rahvaülikoolide suur ja võimalik kaasabi.

Tege ma aga võib hakata kohe. *Concordia res parvae crescunt* — väikesest asjadest, mis üksmeeles ette võetud, tõusevad ja kasvavad suured. Kui tegevus ei pea jääma ainult klubijuhtide asjaks, siis peab jalamaid olema selliseid ettevõtteid, millest saavad osa võtta kõik. Kõikide aktiivset osavõttu võimaldavad esmajoones ühislaul, rahvatants ja seltskondlikud mängud. Nende atmosfääris areneb peagi meeleolu, milles julgesti ja kavakindlalt võib asuda muudegi — suuremaid ettevalmistusi nõudvate — ülesannete juure, nagu suvine turism, talvine suusatamine, õpiringiline töö jne. Tegevuse perspektiivid on avarad ja mitmekesised, nagu on seda kasvava nooruse huvid üldse.

Selliste klubide tegevuse toimetulek nõuab esmajoones kohapealset algatust ja kohalike organisatsioonide koostööd. Tähtis oleks, et mõni kohalikest organisatsioonidest julgelt asja

algataks, küsimuse liikuma paneks ja vajaliku organisatsioonilise külje ning majandusliku aluse korraldamisele asuks. Tulemused ei laseks kaua oodata: meie külanoorsoo seltskondlikus läbikäimises ja harrastusis tekiks varsti hoopis uusi ja avaramaid väljavaateid.

Siin on puudutatud meie maarahva, eriti maanoorsoo meelelahutuse probleemi linnulennult ja peamiselt klubi-tegevuslikust küljest. Maa meelelahutusliku korralduse küsimus on aga isenesest õige mitmepalgne ja suuresti sidemes kogu meie vabaharidustöö süsteemi ja laadiga. Isegi selline ettevõtte, nagu seda on maa elektrifitseerimine, tähendab maale kino, raadio, valgustuse jms seisukohalt väga palju. Loodame aga, et kõigi positiivsete tegurite, esmajoones küll maanoorpõlve ettevõtlikkuse soodustusel meie maaühiskond õige pea naudib hoopis paremaid meelelahutuslikke võimalusi.

Kaul Kadak

Jakob Hurt —

meie vanavaraharrastuste isa

1.

Siin ajakirjas on sageli kirjutatud eesti vanadest rahvatantsudest ja -mängudest, nende uuesfielustamisest, samuti rahvariie-test, kohamuistendite kogumisest, omakultuurist laiemas mõttes jne. Siin peaks seepärast sobima mõne reaga meele tuletada Jakob Hurda mälestuspäeva. Jakob Hurta võime pidada meie vanavaraharrastuste isaks. Tema oli see, kes rajas õigele alusele rahva mälestusteadete kogumise. Tema sõnastatud põhimõtted ning tema suured saavutused kogumistöö alal on olnud kaugelulatuva järelmõjuga.

Jakob Hurt sündis külakoolmeistri pojana Põlva kihelkonnas Himmaste külas 22. juulil 1839. Seega möödus tema sünnist k. a. suvel sada aastat.

Hurda isakodu oli võrdlemisi kehv. Tolleaegse külakoolmeistri seisundit on raske võrrelda meieaegse algkoolijuhataja omaga. Pealegi oli Hurda isa hädise tervisega, jäi varakult pimedaks ja suri juba 44-aastasena. Et Jakobi haridustee võis siiski ulatuda Tartu gümnaasiumini ja lõpuks ülikooligi, see olenes väga olulisel määral ta enda andekusest ja püüdlikkusest ning heade inimeste ainelisest abist.

J. Hurda huvialaks on olnud keeleteadus, kuid oma vennastekogudusmeelse isa ja heategijate soovil õppis ta ülikoolis siiski usuteadust ning teenis hiljem elatist kirikuõpetajana. Ometi on keeleteaduslikud huvid olnud niivõrd tugevad, et ta end selgi alal pidevalt täiendas juba ülikooliaastail. Hiljem on ta eesti keele alal avaldanud mitmeid kirjutusi ja uurimusi ning saavutanud doktoritiitligi Helsingi ülikoolilt a. 1886 keeleteadusliku uurimusega.

Tänu oma rohketele vaimuannetele ja laialdastele huvidele tõusis Jakob Hurt ärkamisaja tegelaste hulgas väljapaistvale

kohale. Enam kui aastakümne juhtis ta edukalt kaht ärkamisaja suurettevõtet — Eesti Aleksandri kooli peakomiteed ja Eesti Kirjameeste Seltsi, koostas neile tegevuskavvu ja seadis eesmärgid, töötas ise ning vaimustas teisi tööle. Ei puudunud tal sulesavvus, et kirjasõnaski välja astuda eesti ettevõtete propageerimiseks või kaitseks. Tema pilk oli kaugelenägelik. Juba a. 1877 on ta emakeelse koolihariduse eest võideldes avaldanud mõtte, et eestlastele võib kunagi vajaliseks saada ka eesti ülikool (kuigi siis polnud veel eesti keskkooligi!).

Siiski pole järelaeg olnud päris üksmeelne J. Hurda poliitilise tegevuse hindamisel ja tunnustamisel. Üksmeelsemalt on seni jagatud tunnustust ja kiitust Hurdale kui eesti vanavara korjajale ja rahvalaulude väljaandjale. Teda on nimetatud isegi eesti vanavara kuningaks.

2.

Jakob Hurt oli rahvaluulega võinud esimest tutvust teha juba varases lapsepõlves, sest tema kodukihelkonnas oli vana rahvatraditsioon siis veel hästi säilinud. Kuid teadlik huvi selle ala vastu on siiski ärganud alles hiljem ning äratajaks on olnud Kreutzwaldi „Kalevipoeg“. Üliõpilase-

põlves on H-l juba mõningaid kavatsusi kogumistöö suhtes; suvevaheaegadel teebki ta sellega algust oma kodukohas. Esimeseks teadjaks ja abiliseks on olnud H. oma õde Eeva. Varsti rakendab ta kogumistööle oma sugulasi ja sõpru. Hoogsamalt algab töö siiski alles 1871. aastaga, mil H. oli „Eesti Postimehe“ lisalehe toimetajaks. Selles lisalehes nägid siis ühtlasi päevavalgust tema esimesed üleskutsed ja selgitused selles suunas. Kui a. 1872 algas tegevust Eesti Kirjameeste Selts, kujunes see Hurda juhtimisel ülemaalseks rahvaluulekogumise keskuseks.

Seni oli rahvamälestuste kirjapanek olnud mõnede üksikute rahvasõbralike haritlaste erahuviks, kuid H. hakkas seda propageerima kui rahvuslikku kohustust, millest võimalikult laialdased ringkonnad peaksid vabatahtlikult osa võtma. Rahvas pidi ise sõnastama paberile oma vana luule- ja tarkusvara. Igas kihelkonnas pidi leiduma kaasatöötajaid. „Meie kasvatame sellega tundmist Eestirahvast ja valmistame esivanematele ausammast, mis kaugele ära nähikse ja kellegile häbi ei tee,“ kõneles H. Eesti Kirjameeste Seltsi liikmeile. „Üksi sedaviisi, kui igas kihelkonnas hooliga korjatakse ja nimelt igast kihelkonnast aasta kahe-kolme pärast ütelda võib: nüüd on meie pool kõik nurgad ja kolgad vanade laulude poolest ära uuritud ja puhtaks kaabitud, nii et suuremat leidu enam loota ei ole, — üksi sedaviisi võib „Eestirahva ajaraamat“ täieline ja „Vana kannel“ kõmus saada.“

Kuigi Kirjameeste Seltsi päevil võttis kogumistööst osa ligi 100 inimest ja ühisel jõul kanti kokku sõnalist vanavara (vanu laule, jutte, vanasõnu j. m.) 11.600 numbrit, päris süstemaatseks, kõiki kihelkondi kaasa haaravaks see töö siiski ei kujunenud. Hoopis suuremaid ja tähtsamaid tagajärgi saavutas Hurd sel kogumisjärgul, mis algas a. 1888 ta kuulsa üleskutsega „Paar palvid eesti ärksamaile poegadele ja tütardele“. Selle töölevaimustava üleskutse ja eriti sellele järgnevate, aeg-

ajalt ajakirjanduses ilmuvate aruannete mõjul hakkas kogumistööst osa võtma sadu isikuid, mehi ja naisi, noori ja vanu. Vanavarakogumine kujunes suureks rahvuslikuks ettevõtteks. Juba esimese aastaga oli saavutatud rohkem kui kõik senised korjandused kokku ning järgnevad aastad suurendasid seda järjekindlalt. Läänud sajandi 80-ndaid ja 90-ndaid aastaid on seetõttu nimetatud ka „vanavara-ajajärguks“ eesti kultuuriloos: mitte õpetatud stipendiaadid ega uurijad, vaid rahvas ise päästis oma endispõlvede luuleloomingu ja vana tarkuse. Oma kodukoha, oma rahva kasuks töötamine muutus siis nagu aasjaks, töötati vaimustunult ja ilma mingisuguse tasuta.

Jakob Hurda juhitud kogumistööst on osa võtnud umbes 1400 isikut. Osavõtjaid oli peaaegu kõigis Eesti kihelkonnis ning peale selle eesti asundusis laial Venemaal. Arvukama rühma kaastööliste suures peres moodustasid maakooliõpetajad ja ärksamad maanoored. Hurt ise on kokkuvõtet tehes ütelnud, et „korjamise päätöö on kõigil korjamise aastail kihelkondade ja külade kodupaigus tasasel ja vaikselt kombel kohaliste abiliste läbi ära tehtud, kes enamasti ilma kõige isräralise palumiseta ehk üksikult kutsumiseta kaastöösse astusivad ja sipelgate kombel omad teaduse viljavihud vanavara aita kandsivad“.

J. Hurda rikkalik vanavara-aht äratas juba varakult ka välismaa rahvaluuleteadlaste imetlevat ja kiitvat tähelepanu. Lõplikul kujul koosneb see kogu 170-st köitest, sisaldades 261 854 punkti rahvaluulelist materjali.

3.

Hurt polnud geniaalne mitte ainult kogumistöö juhina, vaid samuti ka kokkutulnud materjali korraldajana ja trükkitoimetajana. H. korraldamisviis on iseendast lihtne (käsikirjad järjestada geograafiliselt, köita raamatu-kujuliselt jne.), kuid väga otsarbekohane, mistõttu samu põhimõtteid on Eesti Rahvaluule Arhiivis rakendatud ka uuemate kogude korraldamisel.

Eesti rahvalaulude trükkitoimetajana suutis H. oma aja kitsastes oludes saavutada rohkem kui kõik varasemad ja hilisemadki väljaandjad ühtekokku. Juba kogumistööd alustades on tal olnud silme ees ka väljaandmise plaanid. Esialgu on olnud kavatsusel mingisugune „Eestirahva ajaraamat“ ja vanade laulude kogu „Vana kannel“, kuid a. 1875 oli tal valminud üksikasjaline kava kõige kogutava ainekogu publikuseerimiseks. Suurväljaanne pidi saama nimeks „*Monumenta Estoniae antiquae*“ (Muinas-Eesti mälestused) ning sisaldama kõik kogutud laulud, vanasõnad, mõistatused, uskumused, kombed, jutud ja lauluviihid. Edasistel kogumisaastatel, eriti aga alates 1888-ndast, kasvas kokkutulnud materjali hulk niivõrd suureks, et kõige trükkiaandmine poleks olnud enam mõeldav. Ka kirjastaja leidmine oli siis hoopis raskem kui meie päevil. Siiski suutis H. oma elupäevil trükki toimetada viis köidet eesti rahvalaule: *Vana kannel I* (1875—1886) ja *II* (1886), „*Setukeste laulud*“ *I* (1904), *II* (1905) ja *III* (1907), millest viimane köide ilmus pärast koostaja surma. Mõlemad väljaanded on meie rahvaluulekirjanduse kapitaalsemaid teoseid, veel nüüdki väga otsitud ja kasutatavad, kuigi müügilt amugi lõppenud. „*Vana Kandle*“ I-ses köites on laulud varustatud saksakeelse tõlkega, „*Setukeste lauludes*“ aga üksikasjaliste sisukokkuvõtetega saksa keeles. Seetõttu on nende teaduslikult toimetatud väljaannete kaudu eesti rahvalaulud saanud kasutatavaks ja tuttavaks ka välismaistele uurijatele ja asjahuvilistele. „*Vana Kandle*“ üksikud köited pidid esitama eri kihelkondade vanu rahvalaule. Seda seeriat on hakatud nüüd uuesti jätkama Eesti Rahvaluule Arhiivi poolt.

Mis puutub Hurda 170-köitelise käsikirjakogu sisusse, siis oleks ekslik arvata, nagu koosneks see ainult rahvaluulest, olgu selle sõna kitsamas või laiemas mõttes. Hurt, nagu juba öeldud, oli oma kalduvuste kohaselt keelemees ja kogus rohkesti mater-

jale eesti murrete kohta. Ka rahvajutte laskis ta ikka kirjutada kohalikus keelemurdes — murdenäiteina. Kord oli tal kavatsus välja anda „Eesti murrete raamatut“, mis jäi küll teostamata. Kuid ta avaldas eesti keele alalt mitu uurimust, täiendas Wiedemanni suurt eesti-saksa sõnaraamatut jne. Tema rahvaluulekogus leidub rohkesti väärtuslikku materjali eesti murrete tundmaõppimiseks, mida me praegused keeleuurijad on seni üsna vähe kasutanud. Peale selle kogus H. ka etnograafilisi kirjeldusi, näit. rahvariiefest, majadest, tööriistadest jne. Ka arheoloogidele, ajaloolastele j. t. pakub Hurda vanavarakogu mitmesuguseid väärtuslikke teateid vanemast ajast.

Jakob Hurt sai teerajajaks Eestis igasuguste minevikumaterjalide kogumisele. Tema eeskujul kogusid rahvaluulet Mihkel Veske, M. J. Eisen jt. K. A. Hermann hakkas koguma rahvaviise, Jaan Jung teateid arheoloogiliste muististe kohta jne. Hurda vanavarakogu olemasolu tõi ta surma puhul päevakorraale „Hurti Muuseumi“ asutamise mõtte, millest kasvas välja Eesti Rahva Muuseum, meie ainelise vanavara kogumise ja uurimise keskus. Sellest näeme, et Jakob Hurda elutöö on olnud väga ulatuslik, mõjutades mitmel viisil meie rahvuslike teaduste arengut. Kui Eesti on kogutud rahvaluule rohkuse poolest saanud rahvusvaheliselt kuulsaks, siis on see olenenud kõigepealt J. Hurda tulemusrikkast kogumistööst.

*

Jakob Hurt on meie rahvuslikke suurmehi, keda ikka mäletatakse ja meele tuletatakse. Oma vanavarakogumist iseloomustas H. kui ausamba ehitamist eesti rahvale, kui ausammast, „mis kaugele ära nähikse“. Ning ta suutis püstitada selle ausamba, töötanud selles suunas suure visaduse ja pingega kuni eluõhtuni. Kuid J. Hurdale endale pole eesti rahvas seni veel ausammast püstitanud. Loodame, et sellekski tuleb kord aeg.

R. Viidalepp

Mulgi polka

Paartants Tartumaalt

Algasend: paarilised kodarjoneel kõrvuti, suures ringis nägudega vastupäeva, neiu poisi paremal käel.

Lähteasend: paarilised pöörduvad kodarjoneel näotsi ja võtavad väikse harkseisu.

I tuur: teretamine.

A: takt 1. Paarilised löövad, igatiüks oma ette plaksuga käsi kokku, ees ja seljataga, sealjuures esimese plaksu puhul (ees) teise plaksu puhul (seljataga) vähe painutades ette ja taha, kusjuures poistel tahapoole painutus on sügavam kui tüdrukutel.

Taktid 2—4. Paarilised teretavad algul paremate, siis vasakute ja lõpuks jälle paremate kätega, sealjuures igakord kolm korda ühendatud käsi raputades. Vaba käsi on puusas.

Tuuri A osa korratakse (taktid 5—8).

B: taktid 9—16. Polka valsi võttega päripäeva pöörlemisega, suures ringis liikudes vastupäeva.

II tuur: näpuga näitamine.

A: asetus sama, mis I tuuri A osas.

Takt 1. Tegevus sama, mis I tuuri A osas.

Taktid 2—4. Paarilised viibutavad teineteise poole algul parema käe, siis

vasaku käe ning lõpuks jälle parema käe nimetissõrmega igakord kolm korda. Vaba käsi on puusas.

B: nagu I tuuri B osa.

III tuur: risti ette löömine.

A: asetus sama, mis I tuuri A osas.

Takt 1. Tegevus sama, mis I tuuri A osas.

Taktid 2—4. Risti ettelöömiseks on sõrmede asetus järgmine: põial ja kaks esimest sõrme on koos, teised sõrmed on pihku surutud (nagu kreeka-katoliku usulistel risti ettelöömisel). Käed asetatakse korda mööda (sõrmed oma poole), parem käsi parema öla ja vasak käsi vasaku puusaluu juure, siis vasak käsi vasaku öla ja parem käsi parema puusaluu juure ning lõpuks jälle parem käsi parema öla ja vasak käsi vasaku puusaluu juure, kusjuures igakord teha kätega kolm tühikest lööki (tippimist). Sinnapoole, kus käsi on üleval, on väikene painutus.

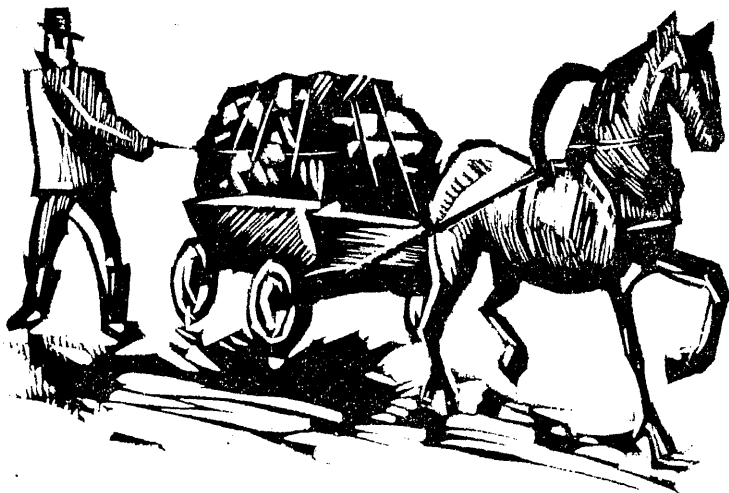
Tuuri A osa korratakse.

B: nagu I tuuri B osa.

* * *

Tants on saadud Saadjärve vallast, Äksi kihelkonnast, Peebo Liisalt.

Elmar Vardja

O. Mikiver: Eesti hobuse samm

TÖÖST JA TÖÖ TRADITSIOONIDEST

Kogu maailmas teevad igapäev suured inimhulgad kehalist tööd. Kuigi tänapäeval inimjõudu asendada on rakendatud ka miljonid masinad, ei kao ega kahane siiski kehaline töö kuski niipea. Kahtlemata sooritatakse praegugi tõhusam osa maailma tööhulgast (maaharimine) peamiselt inimlihaste jõul.

Maailma rahvaste tövõtete lähem jälgimine oleks lõpmatu huvitav. Kahjuks pole tänapäeva filmiasjandus, mis muidu küll ohtrasti ekraanile on toonud maailma loodust, loomi ja inimesi, seni inime tööle osutanud kuigi suurt tähelepanu. Oleks aga vägagi õpetlik näha ja võrrelda inimese tööjõudu ja töösavust rahvusvahelises ulatuses, jälgida maailma uudismaaharijaid, kalureid, kivilõhkujaid nende igapäevaseis askeldusis. Kanuukäsitsejad Gröönimaalt, koselaskjad Oulust, riksad Jaapanist näitaksid meile kordamööda oma käte-jalgade osavust ja vastupidavust. Ka Eestiski võiks niisugune tööfilm saada ütlematu õpetlik. Näeksime meie maarookijaid, kraavikaevajaid, metsmehi, hülgekütte, paemurdjaid, parvetajaid, kivitahujaid nende igapäevases töös. Ja eriti nõuab meie põllutöö palju inimjõudu. Võrreldes mustamulla maadega lõunas on töö meie õhukese mullastikuga ja kivistel põllumaad

palju pingerikkam, kuid tööroõm ja saavutusrahuldus seda suurem.

Peame imetlema meie põlluharija töösavust ja põlvest põlve pärandatud töösavust. Pole igamehe rukkivihud niisama ilusad, heinakaared niisama puhtad, kartulivaod niisama sirged, haakood niisama tugevad, heinakuhjad niisama ümarikud¹⁾, roigasaed karjamaa veerel niisama ühtlane ja vastupidav. Eriti on oskust ja isikupärast osavust viljeldud aladel, mis muistsete traditsioonide põhjal kuulusid peamiselt naistele: kartulinoppimine, leivasõtkumine, toiduvalmista-

¹⁾ Teoses „Oma rada“ 1939 lhk. 1 kirjutab Oskar Loorits: „Nagu aastast aastasse on uuenend ja siiski läbi aastatuhandete samasugustena püsind tuulte ja tormide käes näiliselt kergesti hävinend heinakuhjad, meie niitude ja luhtade otse imeteldav dekoratsioon, meie rahvast tabavalt sümboliseeriv võrdkuju — ikka nii nõtked ja nii erakordselt graatsilised, kuid ikka ka nii otstarbekalt praktilised ja nii harmooniliselt terviklikud nagu nende kuhjade loojad ise, kõigi hävitajate kiuste. Tööpoolest on nüüd tagantjärele raske isegi kujutella, millist määrat vaeva ja visadust on nõudnud pikalt reall eesti poegade generatsioonidelt põhiamaise kehva ja metsise looduse viljarikkaks põllumaaks harimine. Ja sama uhked võime olla oma virkadele ja taidurlikele tütardele, kes on olnud rahvalaulu sõnadega

meie kuulsad kuhjaloojad
saledad saotegijad —
teevad kuhjad kui kuningad
saod kui sakste emandaad.

mine, ketramine, kangakudumine. Siin olid igal perenaisel omad isiklikud võtted, mida ta pärandas ka oma lastele. Kahju on talutütardest, kes maalt linna elama asudes need oskused unustavad, ja veel suurem kahju neist suurema haridusega tütardest, kes niisugustele oskustele vaatavad üleöla.

Üldse tundub, et meie esivanemad tööhulga kõrval kõrgelt hindasid ka töökvaliteeti. Sirvitagu rahvalaule ja vanasõnu: tööd ülistavaid, tööd ja tööoskust kritiseerivaid momente leidub neis küllaldaselt. Võib-olla suudetakse kord konstrueerida tõetruid filme meie esivanemate jõulistest ühistöödest ale veeretamisel, linnuste ehitamisel, sõjateede rajamisel, kuid raske oleks edasi anda toleaeegse töötaja tööhukst ja rahuldust ülesande teostumisel kui ka ta tahet tulla osavuselt, tööhulgalt ja tööhääduselt esikohale. Vaevalt suudaksime täielikult aimata endise eesti pereema meelehääd, kui ta kangakirjasid, värvi-maitset, ehtimisoskust kokkutulemisil kiideti kihelkonna kaunimaiks. Tundub, et see eesti mehe tööhukus on alla käinud aegadel, kus ta enam ise polnud oma maalapi peremees.

Eesti töömees näib evivat omadusi, mis rahvusvahelisteski mõõtmistes teda toovad esikohtadele. Katsuksime loetella mõningaid.

Eestlasel on füüsilist jõudu ja vastupidavust. Jõuharjutusi ja kivitõstmisi on Eestis ikka kultiveeritud ja jõumeestest pole meil kunagi puudu olnud. Küllap ka mujalgi Eestis on leidunud maadlejaid ja maadelda tahtjaid, nagu üks uuemaegne rahvalaul Pärnu-Jaagupist algab:

Ehk mõni mees tahab maadelda
või raha pärast rabelda...

Ja eesti vastupidavuse tõenduseks võiks tuua kas või hülgekütte, kes nädalaid viibivad merel sooja toitu saamata ja jääaukudes märjaks saades jäätükkide taga väänavad liigse vee vattidest ning samas poevad jällegi samadesse kehakatetesse. Hiljuti seadis üks prantsuse ajakirju maailmasõjaaegsete tähelepanekute põhjal eesti sõduri vastupidavuses maailmas esikohale. Ja võrreldes vabadussõja-

aegseid eesti sõduri saavutusi meie lõunanaabri omadega võime uhked olla meie sõdurite vastupidavusele. Võrreldes lõunanaabriga võiksim mainida ka meie sportlaste suuremat vastupidavust ja üleolekut.

Eestlane on aus, püüdlilik ja ettevõtlilik. Eesti asundused laial Venemaal, Siberis ja Kaukaasias muutusid eestlaste püüdlikkuse tõttu ruttu majanduslikult jõukateks ja kultuuriliselt kõrgeteks keskusteks. Oma püüdlikkuse ja aususe tõttu saavutasid eestlased vene sõjaväes, vene mõisamajapidamistes ja mujal vastutusrikkaid ja hästitasuvaid teenistuskohi. Meremeestena maailmameredel on eestlased üldiselt tuntud ja hinnatud. Ettevõtetes, kus kasutatakse mitmetest rahvustest töölisi, on eestlased üldiselt läbilõõnud.

Eestlane on ruttu kohanev ja mitmekülgne. Vaevalt leidub maailmas keskusi, kus poleks eestlasi. Kõikjal on nad tuntud oma kiire kohanemisvõime ja mitmekülgusega. Nende eriomaduste tõttu kohtame neid vähem lihttöolistena, küll aga oskustöolistena, tööjuhatajatena, mehaanikutena, kunstnikena, põlduritena kui ka iseseisvalt äritsejatena, kuigi just äritsemiseks eestlasel erisoos näib puuduvat ning kodumaalgi muulastel selles näib enam edu.

Kuigi peaks oletama, et iga töö pakub tegijale teatavat naudingut ja töörihiga kaasuvat tööriõmu, pole see siiski alati nii. Eestlase kohta võiks vahest ütelda, et sunnitud töö talle ei meeldi. Eestlane ei taha töö juures olla hingetu tööori ega tundetu töomasin, nagu sellisele mõttelaadile kalduvat töolistüüpi näib leiduvat mõnede aasia ja slaavi rahvaste juures. Õige tööriümi saamiseks vajab eestlane hääd hingelist kontakti ümbrusega ja sooja perekondlikku vahekorda oma tööandjaga. Sääb, kus see puudub, algab „altvedamine“, tüsamine, mis eestlase juures näib vahel muutuvat naudinguks oma ette. Küllalt näiteid selleks annab vahekord endise mõisaga¹⁾. Loodame, et aeg

¹⁾ Üks uuem rahvalaul Juurust algab näiteks nii: Aidu-raidu rallata, mõisat ma ei teeni; Tahan vilja tallata, rukki ära rikkuda jne.

peagi kaotab selle minevikutöö negatiivsed varjud ning kujuneb kõikjale uus ajakohane peremehe-teenija tüüp, hää ja usaldav töölise-tööandja vahekord.

Seda eestlase muistset töötraditsiooni kõigutasid kõvasti ka vene kroonu hulgalised kindlustustööd maailmasõja päevil. Olevat olnud mehi, kes nädalaid puurisid üht kivivauku, nädalaid viibusid kangi samas kivipraos. Teame ka, kui viljatu, väheväärtuslik ja töömoraali allakiskuv oli aastaid tagasi tööpuuduse pehmemdamiseks organiseeritud hädaabitöö just oma hingetuse tõttu.

Teataval määral võib tööriht tõusta artellis töötamisel. Tänapäeva hulgitööd aga vaevalt saaks kõrvutada endiste aegade ühis- ja talgutöödega, mille stiimuluseks polnud just tasuküsimused. Ajuti võime ka tänapäeva inimeses märgata ürgset tööhoogu, kui metsapõlemiste, tulekahjude jne. puhul hulki haarab ürgne võitlusvaist hädaohuga. Üksiku isiku tööpinge ei tõuse küll sellise ühispingutuse tasemeni, on aga kindlasti sügavama ja kestvama ilmega.

Õige töönaudingu saavutamine polegi väga lihtne. Siia kuulub veidi auahnust, teatavat teenimisvõimalust ning mõningaid hingelisi momente,

O. Mikiver: Kraavikaevaja

O Mikiver: Kuhjategu

mida meil tavaliselt arvestatakse vähe. Praeguses elutempos kipub nagu tasuküsimus ja teenimistahe lämmitama teised momendid, kuigi on teada, eriti talutööliste ringkonnast, küllalt juhtumeid, kus ennem mindi väiksema palgaga hää peremehe kui suurema teenistusvõimalusega halva tööandja tööle.

Ei tohiks ütelda, et ainult peene, kerge ja hinnalise töö sooritamine tegijale pakub rahuldust. Teame väga hästi, kuidas ka kraavikaevaja, põlluharija ja metsamees ilutsevad puhtast tööst ja saavutuste sümmeetrilisusest. Sageli pakub rasket tööd tegevatele naudingut ka eriliste mänglevate tööviiside leiutamine. Jälgitagu, kuidas meie niitjad, kraavikaevajad, puulõhkujad, puusaagijad vikatit, labidat, kirvest, saagi oskavad kasutada nagu kiikudes. Igal mehel hõljuvad need tööriistad omamoodi ning hämmastumapanevalt osatakse sageli hoojõudu kasutada inimjõu säästjana. Ja näib, et mõni eesti hobunegi tunneb seda hoovõtmise saladust, püüdes takistavatest ja rasketest kohtadest koormaga kiirustada üle jooksusammul.

On töid, mis alul ei meeldi. Igakord pole see töö raskus või mustus, mis teeb töö ebameeldivaks. Ent raskegi töö muutub kergeks, kui siia seltsib hingeline kaasaelamine, aidates leitud töövõtteid, tõsta tööosavust. Enamasti on mittemeeldivuse põhjuseks iganenud eelarvamine. Igamehe elus on küllalt juhtumeid, kus ka raske, väsitav, igav ja visalt ednev töö muutub talutavaks, kui sellele nagu südameäiega juure asutakse ning ennast selleks sunnitakse. Töö evib siis varsti rütmi ja töö lõpul on rahuldus kahekordne: osutume nii töö raskuse kui ka oma vastumeelsuse võitjaks.

Praeguste hindamiste ja premeerimiste ajastul oleme kujundamas uut ajakohast kehalise töö traditsiooni. Kindlasti aitab avalik esiletõstmine kaasa uute seisukohtade ja vahetõrgete kujunemisele, kuid püsivat avalikku arvamist ja püsivaid traditsioone loob rahvas ise. Meie küla elavam hariduselu peab siin appi tulema

ja rajama püsiva põhja uuele kujunevale mentaliteedile. Sellepärast on loomulik ja tervitatav, et ka meie avaliku elu organisatsioonid, eriti aga meie organiseeritud noorus, tööd ja töötajat austab ja et ajakirjandus, film ja raadio avaliku arvamise suunajana selleks kaasa aitavad. Ootaksime meie kultuurfilmilt auhinnatud peremeeste esitamist ja premeeritud põllutöölise lähemat tutvustamist. Sama ka ajakirjanduselt ja raadiolt.

Eriti aga näeksime, et ka meie kirjanikud-kunstnikud enam tähelepanu kingiksid tööle ja töötajale. Seda on senigi tehtud, kuid nii kirjanduses kui ka kujutavas kunstis näib seni enam nähtud töö raskust, väsitavust, töötaja rakus kätt ja palehigi. Ei saaks aga unustada ka töö eetilisi ja esteetilisi elemente ja elamusi, mille osatähtsus uute ajakohaste töötraditsioonide kujunemisel ei saaks olla väike.

Aug. Meikop

F. Sannamees: Kaeuurid

Sinu rõdult

*N*äe, laotus valind uue telje targu!
Öökangaist — mööduvuse lang'vast
kõdust —
me ümber vanutades loore argu
teind keskuse Su villa öisest rõdust
ja Sinust, kelle laubal julgevana
koob krooni kuu seniiti kulgevana.

*T*a helk on praegu ihameeles südis
sind suudlemas kuis soovib, kuhu
satub.
Ent Sinu kirk — kas kõrgustes või
üdis? ...
Kas ja või ei, kui kuu kord pilve
mattub?
Sind, liiliat kesk kastevalget ööd,
kas puutuda võin, sinu palet, vööd?

*M*a vaevalt mõelnud nii, kui tunnen: kallub
mõõtmatuses mu üle karge laine,
maailm mu ümber uusis mõõtmeis
maailm mu ümber uusis mõõtmeis vallub.

Ma unustan, et oled siin ja naine.
Ei vastust oota enam maine lootus:
mind kirkastand aegruumi kaine ootus.

Ilmar Mikiver

Epigramme

TEEMAL: MINA ISE

1. Palun tutvuge minu geniaalse isikuga!
Et näida ka kuidagi täismehes moodi,
seks mul nädalas kavas üks jooming!
Kord kuus geniaalse mult oodi
saab vaene, kaitsetu „Looming“! ...

2. Kuidas see õnnetus õieti juhtus?

Mu haigest põlvest kord vesi
võttis nõuks ja tõusis pähe,
sest ajast trein värrikesi, —
see tõi n i i kergelt ei lähe!

3. Mul on ka juba atestaate!

Oma teeneid kord kui valgele tõin,
siis keegi laitvalt mind praalis!
Suu jalamait kinni tal väitega lõin:
„Ma kirjutan „Huvitavas Žurnaalis“!..

4. Lõpp hea — kõik hea!

Ma arvan, et võin juba loobuda
mulle kuulsust toond luulealast!
Mitmest senisest meisterpalast
mulle jätkub, et enesest joobuda.

1. Uus rahvuslik ühisaktsioon
(soovitav ka ÜENU-le)

Üle maa tuleb külvata nõuande ringe,
igas linnas avada süstimislaud!
Sest aastas enam kui viistuhat hinge
meilt nõuab värsside treimise taud!

2. Folkloristidel pole niipea tööpuudust
karta!

Vanavara kõik valgele toodud,
läbituhnitud viimsedki niidud.
Ei veel tööta jää siiski need roodud,
sest miks siis jumala (?) loodud
on kirjanikkude liidud...

3. Ettevaatuse ettevaatamatus

Ettevaatus on tarkuse ema,
kuid ettevaatlik ei olnud ka tema!
Kui te nõuate põhjendust lisaks,
küsiksin: „Kes on siis tarkuse isaks?“

4. J. Hurt — nüüd rehabiliteeritud

Jääv häbiplekk eesti kultuuriloos
sust jäänuks, kui poleks su päästjaks
just viimasel hetkel saand hra Roos,
kes su pintseldas teenekaks säästjaks!

5. Ühele kolmveeranddaamile

Mis film teil äsja küll silmi ees rullus,
et te unustand lapsiku keksi
ja asendand grande dame'i mängida
hullus
teil üleöö jungfernkompleksi? ...

Ivar Paulson

Noorte laul

Tempo di marcia

Ando Belmont

on noo-rusel noo-gu ja rööm-sat meelt, ja lau-lu, mis

Me-li-seb tae-wa! Nii näh-da me koo-du-maa,

käl-li, teel, ei pel-ga me mü-ret ei vaa-wa

Kas suvine lainetav viljapõld
meid tervitab rännakul armsalt.
Või talviste hangede sinav vald,
kus päikene härrmatist kuldab.

Küll Saaremaa randadelt Peipsini
töö kutsub, meid kõiki ta kutsub.
Ka mängule meelitab röömus meel
noor süda me rinnus ju tuskub.

Küll tugevat kätt vajab kalapaat
ja ader ning vikat ja relvad.
Me lihaseid karastab töö ja mäng,
siis võidame ajad ka halvad.

Oi nooruse hoogu ja röömsat meelt
ja laulu, mis heliseb taeval
Nii rändame kodumaa kallil teel,
ei pelga me muret ei vaeva.

A. Leht

Eriharrastustest ja nende mõistlikust arendamisest

Oleme kuulnud mitmetest kaaskodanikest imelikke lugusid selle kohta, kuidas nad ühele või teisele meie meelest hoopis tühisele asjale tähelepanu pühendavad, palju aega sellele raiskavad ja igal vabal hetkel jälle selle juure tagasi pöörduvad. Mõni püüab kalu, teine ratsutab, kolmas kogub igasuguseid päevapilte jne. Tihtipeale on need inimesed kuulsad just oma „nõrkuste“, „narruste“, „kirgede“ või „pentsikuste“ poolest ja oma päris alal või kutsetöös täiesti keskpärased või tundmatud.

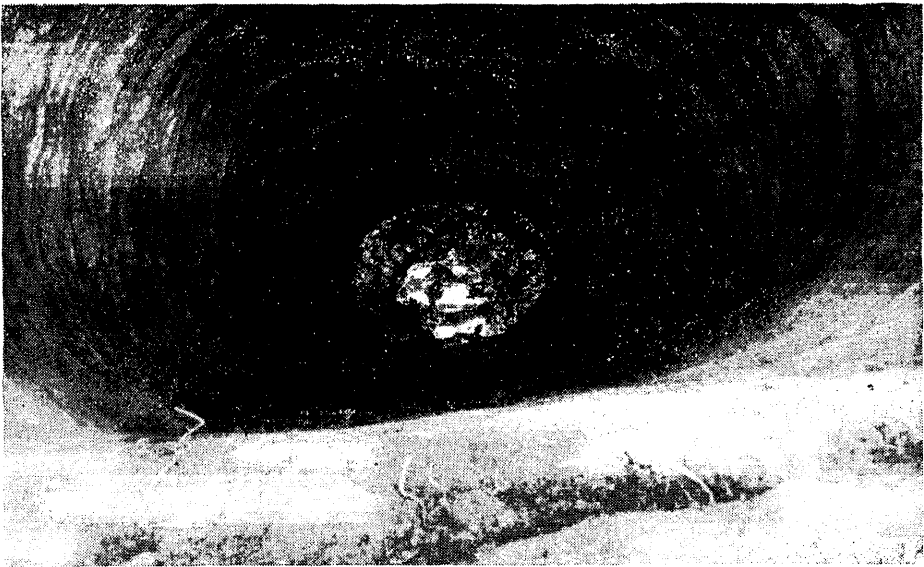
Tartus tuntakse näiteks üht ülikooli õppejõudu, keda tema lähemas tutvuskonnas tavaliselt külalistele nii esitletakse: — „kalur P., kõrvalameti poolest professor“. Mujalt paigust meie väiksel kodumaal oleme kuulnud kooliõpetajast, kes kogu oma vaba aja veedab aias töötades; konstaablist, kes igal teenitusest vabal silmapilgul istub oma postmarkide kogu juures, pastorst, kes ise endale kõik mööbli on valmistanud jne.

Oleks kerge seda näidete rida lõpmatuseni jätkata. Igaüks tunneb oma lähemast ümbrusestki mitut isikut, kes

teevad küll elu-ülespidamise teenimiseks oma igapäevast kutsetööd, selle kõrval on aga andunud hoopis teistele asjadele. Sageli need „teised asjad“ on näiliselt sobimatud pärisameti auväarsusega ja tekitavad kuuljais-nägijais enam ehmatust kui imestust. Üks väärikas kohtunik teeb saapaid mitte ainult enesele vaid kogu oma perele. Kuid sama hästi teame mitut kingseppa, kes kogu vaba aja veedavad viulimänguga või pasunapuhumisega.

Kõik sellised „kõrvaltööd“ on nn. lemmikharrastused, ajaviited, kepphobused või h o b b y'd, millise nime on annud neile inglased ja milline ses tähenduses ka ülemaailmselt on tuntud. Poisikeste korjamiskirest, mis võib suunduda millisele tahes esemele, ulatub see hobby'de skaala kuningate ja presidentide tennisemängu või purjetamis-harrastusteni — ja igaüks meist on vallutanud endalegi ühe pisike osa sellest laialdasest alast.

Muidugi omab mingisuguse lemmikharrastuse ka iga E. Nooruse lugeja. Kui mitte, siis peaks tal olema raske

Varbola linnus: Vaade 15 m sügavuse paesse raiutud kaevu põhja (ülalt)

mõista seda meest, kes missuguse tahes jutuaine seltskonnas juhib ikka ja jälle liblikatele, kellest ta teab hirmuäratavalt põhjalikke üksikasju; räägitagu kirjandusest, kalapüügist, põlevkiviõlist või sakslaste ümberasustamisest, see mees oskab ikkagi liblikad mängu panna ja oma vaated kõigi asjade kohta siin maailmas nende värvitiivaliste vahemeeste kaudu avaldada.

Meie tavaliselt naerame niisugust asja või vähemasti naeratame säärasele jutule, aga kas maksab seda teha?

Kui me olemegi tänapäevase ülikiire töötempo orjad, nii et ühiskond või meie amet nõuab meilt iga viimsegi vaba silmapilgu, ka siis oleme võinud tulla mõttele, et ühekülgne ja üksluine töö aastate kaupa jätkatuna ja täielist keskendust nõudvana viib meid lõpuks sellisse seisundisse, et meie jutu peale hakatakse naeratama, võib olla veel enamgi, kui selle mehe jutu peale, kel oli oma hobby ja kes seda ei varjanudki?

Tõepoolest ongi nii, et hobby kuulub tänapäevase kultuuri iseärasuste hulka, sest paljast kutsesõkusest ja teadmisest ei aita. Enamikul juhtumel ei ole hobby'l midagi tegemist selle omaniku kutsetööga või „leivateenistusega“. Samuti on raske leida mingit seadusepärast hobby'de valikus. On ju tõsi, et matemaatilised ja muusikalised kalduvused näivad enamasti koos esinevat samades isikutes. Samuti võib võrdluspildi abil mõista mitmete kunstnike täheteaduslike harrastusi. Kuid raskejõustiklase erilist armastust luuletuste vastu, eaka professori nõrkust müürsepa-töö harrastamiseks või jälle ooperilauljanna kirge juurviljaaias töötamiseks ei saa seletada rohkem kui ühel ainsal viisil: hobby on neile — nagu see olema peabki — ergutust ja vaheldust pakkuv ajaviide, kus nii mõtted kui närvid saavad puhata ning mille abil säilib vaimne värskus ja töövõime. Kehalised pingutused omavad eriti tervisliku vahelduse mõju vaimse töö tegijale ja kuigi neid ei ole vaja selleks, et elada on nad ilmtingimata tarvilikud selleks, et olla täiesti terve. Nii muutub see mõttetuna näiv ajakulu koguni aja kokkuhoiuks ja tasub enda hästi.

Kuid hobby võib omada ka hoopis

teistsugust tähendust. Ei ole sugugi haruldane, et see on juhtunud inimese tema eluülesande leidmisele.

Kui noormees või tütarlaps on andunud mingisugusele harrastusele ajal, mil tema arengule on suur mõju — nii siis eriti vaimses kasvueas — siis vaevalt ta veel kunagi sellest harrastusest päriselt loobub. See enamasti jääb tema hobby'ks või — mis veel sagedasem — muutub tema päristöök. Paljud insenerid on alustanud oma elutööd juba laste toas puupalkude ja mängumasinatega, mitmed kirjanikud on teinud oma esimesed sammud luulepõllul varastel kooliaastatel oma klassi- või kooliajakirja toimetajatena ja veel enam kutselisi sõjaväelasi on alustanud oma karjääri külatänavas või linnauulitsal naabripoiste vastu korraldatud „sõjaretkel“. Kuulus inglise astronoom F. W. Herschel arenes tavalisest asjaarmastajast maailmakuulsaks õpetlaseks. Samuti sai inglise füüsik ja keemik M. Faraday alles raamatuköitja õpilasena esimese võimaluse tutvuda loodusteaduslike teostega, mille järeldusel ta arenes üheks maailma suurimaks katsetajaks-teadlaseks.

Kui hobby sel viisil on muutunud juhuslikust või kogematust harrastusest sihiteadlikuks püüdmuseks, siis on ta saanud erilise tähenduse. Selliseks peab kujunema iga harrastus, kui ta tahab omada mõtet ja täita oma ülesannet. Aasta tagasi suri Bernis, Helveetias üks väga jõukas mees, kellelt pärijad palju lootsid. Testamendist selgus, et kogu tema varandus koosnes ligi 100.000 pisikesest pudelikesest, millest igatüki täidetud mingi vedelikuga. Sellel Berni härral oli olnud hobby'ks koguda vesi kõigist maailma jõgedest, järvedest ja meredest. Ta oli palju kulutanud, et hankida pudelikene vett mõnest Aafrika sisemaa ojast või Lõuna-Ameerika ürgmetsa järvekesest. Iga pudel oli varustatud päritolu-sedelikese ja see vetekogu tema majas jättis võimsa mulje. Aga pärijate pettumus oli suur ja ka meie pettumus ei tarvitse olla väiksem. Selle pika ja kalli töö tulemus osutus kasutamatuks ja tarbetuks.

Meie harrastusel või asjaarmastusel peab olema oma siht ja mõte. Seda ei

Olev Mikiver:
Üks laevuke

ole igale hobby'le võimalik anda ilma teadliku tööta.

Me võime tunda põgusat huvi kas puutremise, mõne ideoloogia või mingi tegevuse vastu ja uskuda, et see on meie hobby, kuid me ei pääse tegelikult pinnast sügavamale, kui me ei suuda seda pikemalt ja mõttekalt harrastada. Sellepärast tuleb iga hobby'gi tõsiselt võtta, püüda tungida tema saladustesse ja ammutada sellest võimalikult palju. Sel puhul mitmekordistub isegi see värskendus, mida selline harrastus meile pakub.

Siin tahaksin erilist tähelepanu juhtida sellele mõjule, mida omab kirjandus meie eriharrastuste arendamise seisukohalt.

Raamatuid peetakse kahjuks liig sageli ja liig üldiselt ainult ajaviiteks, eriti

siis, kui ollakse pääsenud kooliraamatuist ja muust sunduslikust kirjandusest. See on aga suur eksitus.

Sunnitagu ennast näiteks hoolega lugema kirjastuste või raamatukaupluste katalooge. Avastused, mis siit tehakse on üllatavad. Leidub vaevalt ühtki mõistlikku harrastusala, millele ei ulatuks kirjanduse abi. Loomulikult ei saa kõige nooremate hobby'd siit alati mitte erilist tuge, samuti ka mitte väga haruldased harrastused, nagu näit. eelpool kirjeldatud veekogumine, kuid isegi meil on juba nimetamisväärselt laialdaseks kujunenud see osa kirjandusest, mille igasugused „asjaarmastajad“ kohe tunustavad omaks, kui nad ainult saavad teadlikuks selle olemasolust ja õpivad seda kasutama.

J. Lammassaar

Kümne aasta näiterepertuaar ÜENÜ-s

Meie maalavade repertuaari jälgimine pikema aja kestel on mitmeti huvitav. Saame pildi maalava nõudlustest ja näitekirjanduse arengu suunast.

Üldiselt on aga esimene mulje niisugusest jälgimisest tpiris ebarahuldav. Üllatab küll selle näidendikauba kirevus, kergus ja hulk, kuid selles vahelduvas tiitlite rohkuses ja nimedevulinas voolab küll vähe puhast ja kosutavat allikavett. Jah nimi. Selles see autori leidlikkus peamiselt seisabki. Tegelikult polegi need õnne kõverteed just õnne kõverteed, vaga Jaagup sugugi nii vaga, ega pärl poris just eriti väärtuslik. Ja nimed, nagu: Liikuv riidevarn, Naeratast heeringapea, Parun süütepommiga ja teised, mis kaunis sagadasti liikunud meie maalavade repertuaaris, on juba liigagi leidlikud.

Kümne aasta jooksul (1929—1938) on ÜENÜ osakonnad sellest kirevast kaubast valinud ja lavastanud tugevasti tuhat näidendit, milliseid kantud ette üle 4600 korra. Üle 20 korra on neist kantud ette ainult 35 näidendit. Ligi 30% igal aastal ÜENÜ osakondades ettekantud näidenditeid on näinud ainult ühe ettekande.

Enamamängitud näidenditeks kümne aasta kestel on järgmised:

Sulasepoisi südameraasuke	56	korda
Mikumärdi	49	"
Tõusiku kosjakäik	48	"
Tantsuproffessor	42	"
Emake maamuld	40	"
Vedelvorst	40	"
Vaese mehe ututall	39	"
Muretute ülemlaul	36	"
Väimehed	35	"
Sulane Poolast	33	"
Neetud talu	31	"
Soovin tutvust	31	"
Kroonu onu	29	"
Mu meelen kuldne kodu kotus	27	"
Elavad surnud	25	"
Hulkurivalss	25	"
Mees merelt	25	"
Vaikne, kena kohakene	25	"
Võlglane	25	"
Kiki ja Mall	24	"
Esivanemate kuld	23	"
Parvepoisid	23	"
Võsavennad	23	"
Kalevi kojutulek	22	"
Kraavihallid	22	"
Laul õnnest	22	"
Libahunt	22	"
Maakuld	22	"
Kapsapää	21	"
Kui põhjakaru ärkab	21	"
Pisuhänd	21	"
Vargad (Blaumann)	21	"
Jorupera peremehed	20	"
Randvere uus peremees	20	"
Pärijad	20	"

Näidendeist näivad maal eriti menukad olevat sulase ja peremehe probleeme käsitletud näidendid. Esimestest mainime: Sulasepoisi südameraasuke, Sulane Poolast, Õpetatud sulane ja Kahe pere sulane. Teistest paistavad välja näidendid nagu: Mikumärdi, Jorupera peremehed, Randvere uus peremees, President Nuiatust, Kõrboja peremees. Lõbus peremees ja Vedelvorst.

Näidendeist on osa hooaja lõõktükid, mis väga lühikest aega püsinud eeskavas:

	1929	30	31	32	33	34	35	36	37	38
Poisipea	8	5	1	1	—	1	1	1	—	—
Emake maamuld	—	15	12	10	1	—	1	—	1	—
President Nuiatust	—	—	—	10	4	1	1	—	—	—
Vaese mehe ututall	—	—	—	5	23	2	—	5	1	1
Kui Põhjakaru ärkab	—	—	—	—	10	9	1	—	1	1
Neitsid lampidega	—	—	—	—	9	5	1	—	—	—
Äi Vissuverest	—	—	—	—	—	—	—	13	2	1
Isade tee	—	—	—	—	—	—	—	10	2	1
Maarahva lunastus	—	—	—	—	—	—	—	10	2	1
Tantsuproffessor	—	—	—	—	—	—	—	—	27	12
Mees merelt	—	—	—	—	—	—	—	—	17	5
Soovin tutvust	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20

jne.

Teine osa on jätkuvama meeldivusega rahvatükid, mille repertuaaris püsimine on kestvat laadi ning sageli uut tõusugi näitav:

	1929	30	31	32	33	34	35	36	37	38
Tõusiku kosjakäik	8	3	5	8	13	8	2	1	—	—
Elavad surnud	5	3	4	4	2	4	1	1	1	—
Mikumärdi	—	17	15	4	5	3	2	2	1	—
Vargad	—	—	7	4	5	3	—	1	2	—
Jorupera peremehed	—	—	—	3	4	5	3	3	1	1
Vaikne, kena kohakene	—	—	—	—	13	2	2	2	3	3
Sulasepoisi südame- raasuke	—	—	—	—	—	—	—	13	16	10
Naabri Mari	—	—	—	—	—	—	—	9	7	1
Kraavihallid	—	—	—	—	—	—	—	11	2	7
Muretute ülemlaul	—	—	—	—	—	—	—	—	4	12

jne.

Ei puudu aga ka raudvara, mis hoolimata aastatest ikka püsib ühtlaselt repertuaaris:

	1929	30	31	32	33	34	35	36	37	38
Pisuhänd	2	2	2	3	3	2	2	1	2	2
Laul õnnest	2	2	2	3	1	3	4	2	—	1
Neetud talu	2	8	5	2	6	2	2	—	—	3
Kroonu onu	2	4	4	3	3	4	3	2	2	2
Libahunt	2	2	3	2	3	3	2	2	1	—
Parvepoisid	3	2	3	5	2	1	2	2	3	—
Kapsapää	3	1	5	2	2	1	—	1	5	1
Kalevi kojutulek	2	3	3	1	4	1	1	1	5	1
Säärane mulk	1	—	1	1	1	1	1	1	—	1
Võlglane	—	2	4	3	4	4	4	2	1	1
Maakuld	1	3	4	4	2	3	1	3	1	—
Vedelvorst	—	—	—	—	4	10	9	5	2	4
Pärijad	—	1	1	3	1	3	—	2	5	3
Tuulte pöörises	3	1	1	3	1	2	—	2	2	2

jne.

A. M.

ÜENÜ 1939./40. a. töökava

Ajavahemikuks oktoobrist 1939 kuni oktoobriini 1940 on ÜENÜ Keskjuhatus poolt ÜENÜ osakondadele kohaliku tegevuse aluseks koostatud töökava olulisemate ja väljapaistvamate tööaasta tegevusülesannetega.

Oma tegevuses moodustavad ÜENÜ osakonnad (326) linnas ja maal ühise töötveriku. Sihiks on liikmeskonda (16000) rakendada tihedale kasulikkule ja meelelahutust pakkuvale tegevusele, aidata viia edasi Eesti kultuurilist arengut ning viljelda Eesti omakultuurilisi traditsioone. Üldiselt on ÜENÜ tegevus väga mitmekülgne ning haarab kõiki meie vaimse kultuuri kui ka kehalise kasvatusse alasid.

Tegevuse ühtlustamiseks on osakonnad koondatud ringkondadesse (42), kes omavahel korraldavad ühiseid kokkutulemi ja ühisüritusi (spordivõistlused kergejõustikus, ujumises, suusatamises; ühised rahvuskultuuri propaganda päevad; kõne- ja näitevõistlused jne.) Maakondlikus ulatuses toimuvad Maakondlike Keskkorralduste kaudu maakondlikud suvi- ja talipäevad, maakondlikud spordivõistlused, kursused, noorsootöö näitused jne.

Eeloleva tööaasta suuremaks ürituseks on ÜENÜ pidustused Tallinnas 15. ja 16. juunil. Tegelasena esinevad ÜENÜ laulukoorid, rahvatantsu- ja võimlemisrühmad ning sportlased. Kavade õppimine algab kohe sügisel.

Tegevusalade järele on tööülesanded avardumas.

Kirjanduse alal töötab ÜENÜ kirjandusringides läinud aastal 654 liiget. Peale jookvate kirjandust ja emakeelt viljelevate ülesannete on töökasvaimitmeid tähtpäevade tähistamisi, kirjandusõhtute, õpiringide ja loengute-seeriade korraldamisi, raamatunädala tähistamisi jne.

Kodukaunistamise alal on ÜENÜ osakondades tehtud pidevat ja hoogsat tööd. Läinud aastal töötas ÜENÜ osakondades 19 kodukaunistamise ja 6 aiandusharu kokku 585 liikmega, kuid lisaks sellele olid moodustatud kodukaunistamise toimkonnad pea kõikides osakondades. 1938. a. lõppenud kodukaunistamise võistlustest võttis osa üle 40 osakonna üle 1500 liikmega.

Välja on kuulutatud uued kodukaunistamise võistlused, millised lõpevad 15. juulil 1941. Sellele võistlusele on ÜENÜ Keskjuhatus poolt määratud kr. 600.— auhindadeks. Seni on võistlusile üles annud 62 osakonda. Ülesandmised jätkuvad.

Rööbiti võistlusiga on loodud rida kodukaunistamise õpiringe, milledele kevadel korraldatakse katsed. Paremad ringid saavad auhinna mitmekoitelise „Põllumajandusliku entsüklopeedia.“

Kodukoha ja koduümbruse uurimise alal on ÜENÜ osakondades kutsutud ellu kodukoha ja koduümbruse uurimise ning omakultuuri eriharud. Nende harude tööülesannetes seisab esikohal kohamuistendite kogumise võistlus, milline kestab 1. jaanuarini 1940. Edasi korraldatakse kohtadel kodukohapäevi ning aidatakse kaasa ümbruskonna loodus- ja muinsuskaitse töödele.

Kursusi korraldati ÜENÜs läinud aastal 34 erialal 134 kokku 3125 osavõtjaga. Kursuste alal, mis ka käesoleval aastal tulevad korraldamisele on esikohal tervishoiu ja samariitlaste kursused. Järgnevad rahvatants, võimlemine, sport, põllumajandus, aiandus, kodukaunistamine, naisoskused, lavakunst, keeled, male jne. Õpinge töötas ÜENÜs l. a. 51 kokku 893 osavõtjaga. Käesoleval aastal on loota õpiringide arvu tõusu. Alade järele on esikohal kodukaunistamise, aianduse, kodukorrastuse, üldhariduslikud, kirjanduslikud, lavategevuse ja tervishoiu õpingid.

Laulukoore töötas ÜENÜ osakondades l. a. 90 kokku 2300 lauljaga. Korraldati 2500 harjutust ja 412 esinemist. Käesoleval aastal on loota laulukooride arvu suurenemist. Kavas on ÜENÜ koorijuhtidepäeva korraldamine. Teostatakse kooridele nõuannet. Ühisrepertuaariks on võetud 7 laulu, neist 4 uued.

Lugemislaudu töötas ÜENÜ osakondades 17 kokku 132 tellitud ajakirjaga. Neist oli neli avatud iga päev. Käesoleval aastal kavatakse lugemislaudade võrku suuresti tihendada ning ajakirjade ühistellimisi korraldada. Oma ajakirju ilmus ÜENÜ osakondades l. a. 27 numbrit 1446 eksemplaris.

Maatulunduse alal töötas ÜENÜ osakondades läinud aastal 58 mitmesugust haru ja 23 maanoorte ringi. Kavas on talve jooksul nende alade juhtkonnale mõnede täienduskursuste korraldamine. Erilist rõhku tahetakse praktilise tegevuse kõrval panna maatöö vaimsele ideestamisele.

Male alal töötas ÜENÜs l. a. 31 ringi 370 maletajaga. Käesoleval aastal on maletajate arv tõusnud mitmekordseks. Kavas on meistersõistluste läbiviimine, kursuste ja s. multaanide korraldamine. Paremaks määruste tundmiseks kirjastas ÜENÜ Keskjuhatus maleliidu määrustiku.

Lavategevuse alal tegeles ÜENÜs l. a. 127 näiterühma ja näiteharu 1773 teguviikmega. Korraldati 2733 töökoosolekut ja viidi läbi 407 eri lavastust. Kavas on kõikjal kutsuda ellu püsivad näiteringid, kus kavatakse lavastused põhjaliku eelkaalumise ja vajaliku järeanalüüsi leiavad. Korraldatakse ka omavahelisi näitevõistlusi.

Orkestrimuusikat tehakse ÜENÜs ohtvasti. L. a. töötas ÜENÜ osakondades 10 puhkpillide orkestrit 119, ja 61 keelpillide orkestrit 453 mängijaga. Soovitavaks peetakse mandoliinide, viulite, kannelde ja pupillide orkestreid. Rahvatantsu saatemuusikas sobivad eriti viiulid, kanded jt. rahvuslikud pillid.

Pidusid, üritusi korraldati ÜENÜs l. a. 1651 kokku 141415 osavõtjaga. Sissetulekute hankimise kõrval on ürituste ülesandeks ka sisetevõistluste tutvustamine ja rahvale hää meelelahutuse pakkumine. Sellelt seisukohalt panakse hooajal erilist rõhku palade ja näiden-dite valikule, viimistletud ettekandele, täpsele algusele ja eeskujulikkule korrale. Pidude kõrval korraldatakse ohtvalt muid austusaktusi, tähistamisi jt. sarnaseid üritusi.

Raamatukogusid töötas ÜENÜs l. a. 60 kokku 16689 köitega. Tuleb asutada uusi raamatukogusid, kus neid hõredalt ja kus selleks huvi olemas. Ei tohi puududa ka väike käsi-raamatukogu, kuhu kuuluvad rahvatantsu, rahvariide, spordi, male, esmaabi, käsitöö ja kodukaunistamise käsiraamatud.

Raamatunädala tähistamisest võtavad ÜENÜ osakonnad elavalt osa püüdes korraldada aktusi, näitusi, kirjanduslikke kohtuid, ajakirjade näitusi, austamisi, raadioühiskoolamisi jne.

Rahvatantsurühmad teotsevad enamikus ÜENÜ osakondades. Ühisrepertuaariks eelolevaks aastaks on määratud 7 rahvatantsu, milledest Mustjala paagimees, vanamoodu reilender, Kingsepa polka ja Randlane uued. Kolme seltskonnatantsuks määratud rahvatantsu levitatakse kogu liikmeskonnas.

Rahvariide valmistamist jätkatakse. Erilist tähelepanu pööratakse pisiasjadele nagu ehted, jalatsid, päikatted, vööd jne. Rühmadele hangitakse ühtlane kodukoha riietus. Kaugemaks sihiks on, et kogu liikmeskond soetaks pidurõivana rahvariided. Rahvariide alal töötab ÜENÜ Keskjuhatus juures vastav rahvariide nõuande keskus.

Rahvaülikoolidesse saatmine on ÜENÜ osakondadele parimaks võimaluseks hää juhtkonna kujundamiseks.

Spordi alal tegutses läinud aastal 138 osakonnas 3575 noorsoolast. Kavas on suusatamises, kergejõustikus ja ujumises ringkonnavõistluste organiseerimine, ühe spordijuhtide kursuse korraldamine, teatesuusatamise läbiviimine ja murdmaajooksu propagandapäeva organiseerimine.

Võimlemise alal on võetud juhtmõtteks: võimlemine laiaadesse rahvahulkadesse! Selleks on ÜENÜ Keskjuhatus juure palgatud üks mees- ja üks naisvõimlemise instruktor. Korraldatakse üleriigilisi ja kohalikke kursusi ning vastava kesктоimkonna kaudu arendatakse ka vade, saatemuusika, võimlemiskostüümide jt. küsimusi.

Koostööd taotletakse kõikide teiste keskoorganisatsioonidega. Ühisüritusena on töökavas E. V. aastapäeva, võidupüha, emadepäeva, viilis-eesti päeva, hõimupäeva, metsapäevade, karskuse-, liiklemise-, õhu- ja gaasikaitse-, puhutuse- ja tervishoiu-, säästmispropaganda ja raamatunädala läbiviimisel kaasaaitamine.

Karskuse alal jätkatakse ÜENÜ seniseid karskeid traditsioone, samuti ka muude negatiivsete nähete, nagu ebaviisakas käitumine, distsiplineerimatus, hilinemine jt. vastu võitlemist.

Need on lialisaadetud ÜENÜ 1939/40. a. töökava alused, millele kohaliku omaalgatuse kaudu tuleb täiendavat lisa.

A. M.

Eesti Nooruse kirjutustevõistlus

Möödunud aastakäigu viimase numbriga saatis EESTI NOORUSE toimetuse oma lugejatele ja kaastöölisele ankeetlehed arvamise avaldamiseks ajakirja sisu kohta ja ühtlasi ka soovide esitamiseks toimetusele. Soovide hulgas märgiti tarvidust artiklite ja kirjutuste järgi peagu kõigilt võimalikelt aladelt.

Toimetuse püüd mitmekesidusele pole kaugeltki ulatunud kõiki soove täitma. Et anda aga võimalust laialdasel lugejaskonnal endal oma mõtteid meie ajakirjas avaldada, selleks alustame käesoleva numbriga võistluskirjutuste korraldamist.*)

Käesolevaga väljakuulutatava kirjutustevõistluse tähtpäevaks on 20. november. Selleks saadetu toimetusele käsikirjad, mis varustatud märkusega „Võistluskirjutus“. Autor võib valida oma teema vabalt, kuid kirjutuse pikkus ei või ületada 1000 sõna **). Parimad artiklid avaldatakse Eesti Nooruses ja makstakse selle eest honorari. Lisaks sellele saab iga sel viisil hinnatud kaastöeline tasuta aastakäigu EESTI NOORUST 1940.

Teine võistlus samadel tingimustel ja samasuguste auhindadega toimub antud teemale. Novembrikuu võistluse teemaks on

„MIKS EELISTAN JÄÄDA MAALE?“

Ka selle kirjutuse pikkus on piiratud 1000 sõnaga.

Loodame, et EESTI NOORUSE laialdane lugejaspere kiidab heaks selle toimetuse algatuse ja kasutab rohkesti temale pakutud sõna.

Toimetuse kavatses järgmistel kuudel samataolisi võistlusi korrata. Oleme veendunud, et meie kaastöölise pere avardumine sel teel mõjub tõhusalt kaasa EESTI NOORUSE senise taseme püsimiseks ja tõusuks.

EESTI NOORUSE toimetuse.

*) Võistluskirjutuse teema on vaba. Võib kirjutada näiteks mõistliku meelelahutuse korraldamise võimalusest maal, maaelu kultuuristamise probleemist, noorsoo juhtimisest vaimsetele harrastusaladele või aga ka mõnel täiesti konkreetsel teemal.

***) Umbes 1 E. NOORUSE leheküljel.

Eesti avaliku raamatukogunduse arengust ja päevaülesannetest

Eesti rahva hinges elab tugevast elutahtest ning suurest elujõust kõnelev tung vaimuvalguse järele. Möödunud sajandil II poolel asetleidnud võitluse kõrval emakeelse kooli eest kõneleb sellest tungist ilmekalt rahvaraamatukogunduse areng.

Kui enne 1880. a. rahvaraamatukogusid eesti seltside juures umbkaudsete andmete järgi oli ainult 3 ja enne 1905. a. ainult 24, siis Eesti muistse iseseisvuse taassaabumisel a. 1918 oli neid juba 184. Praegu aga sisaldab avalike raamatukogude võrk 738 raamatukogu 170 osakonnaga, kusjuures selle võrgu üleriigiliseks keskmiseks raadiuseks (maal) on 4,2 km ja see võrk ühtub avalike algkoolide võrguga 89%, nagu selgub Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna poolt hiljuti toimetatud uurimuse andmeist. Seega on rahvaraamatukogude arv kasvanud iseseisvuse ajal viiekordseks ja viimase 60 aasta jooksul kolmesajakordseks ning avalike raamatukogude võrgu tihedus on arenenud üldiselt rahuldavaks. Ainult üksikuis omavalitsuskondades ning üksikuis kooliringkondades vajab av. raamatukogude võrk täiendamist uute raamatulaenutamiskohtade juureasutamise teel, kokku ca 120 kohas, millega raamatute laenutamiskohtade arv tõuseks 908-lt 1030-le ja avalike raamatukogude võrk ühtuaks avalike algkoolide võrguga kuni 100%. Selleks ei puudu väljavaated, kuna seni on kohalikud omavalitsused Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna algatusele sel alal reageerinud märkimisväärselt valmisolekuga.

Ka raamatute arv avalikes raamatukogudes on suurenenud edukalt. Nii on see arv 380.462-lt kõitelt 1927. a. tõusnud 861.338 kõitele 1937/38. a., s. o. tõus 10 a. jooksul 230%, kusjuures võrdlus Põhjamaadega ei ole meile sugugi ebasoodus (kirjandust 100 elaniku kohta oli Eestis 1936/37. a. 74 köidet, Soomes 1936. a. — 55 köidet, Taanis 1935/36. a. — 67 köidet). Soovida jätab raamatute valik populaar-

teadusliku ja rakendusliku kirjanduse osas.

Säärase tunnustamisväärselt saavutuse eest võlgne me tänu seltskondlike organisatsioonide ja omavalitsuste ulatuslikule koostööle. Avalikkude raamatukogude seadus paneb avalike raamatukogude asutamise ja ülalpidamise kohustuse küll valla- ja linnaomavalitsustele, ent näeb ette võimaluse tõmmata selle kohustuse kandmisele abiks seltskondlikku isetegevust sellega, et lubab võtta avalike raamatukogude võrku ka eraraamatukogusid. Säärast võimalust on omavalitsused kasutanud ohtrasti, kuna praegu on 70,5% võrku kuuluvaist raamatukogudest seltside ja ühingute erakogud ja 29,5% omavalitsuste avalikud kogud.

Kui aga peame silmas, et avalike raamatukogude tuludest kaetakse seltskondlike organisatsioonide poolt ainult 7,8% (1937/38. a.), omavalitsuste toetussummadest laekub aga 66,4%, kuna riik annab 12,3% ja 13,6% kaetakse muudest allikaist, samal ajal raamatukogude juhatajaist üle poole töötab tasuta (kusjuures maal 1937/38. a. ainult 17 juhatajat sai tasu üle 10 krooni kuus), siis selgub meile, et omavalitsuste ja organisatsioonide vahel on selle ühise ülesande alal kujunenud säärane ülesandajaotus, kus seltskondlikud organisatsioonid teostavad raamatukogude juhatamist ja korraldamist, omavalitsused aga annavad selleks vajalikke summasid.

Järelikult kannab meie avalikku raamatukogundust omavalitsuste ja seltskondlike organisatsioonide laialatuslik riigivõimu kaasabil organiseeritud ja korraldatud koostöö ja raamatukoguhoidjate ennastsalgav ohvrimeelsus ning armastus oma töö vastu. See koostöö ja ohvrimeelsus ongi võimaldanud avalikule raamatukogundusele areneda meie oludes võrdlemisi rahuldavale üldisele tasemele.

Meie lähemaid päevaülesandeid sel alal on, süvendades ja korraldades

senist viljakat, üksmeelset koostööd, asuda eeskätt avalike raamatukogude majandusliku külje parandamisele. Selles suhtes ootame kooskõlas seaduse eeskirjadega ning kujunenud ülesannetejaotusega algatust omavalitsustelt.

Omavalitsused on avalike raamatukogude majandusliku külje parandamise alal üldiselt osutanud tunnustamisväärset arusaamist oma ülesannetest, suurendades käesoleval aastal toetussummasid raamatukogudele silmapaistvalt (maal keskmiselt 30%). Ent sel alal tuleb neil pingutada veelgi, eriti maal ja väikelinnades, et tõsta raamatute arv kõigis kogudes vähemalt praegusele üleriigilisele keskmisele tasemele (77 köidet 1000 elanikule), mitmekesistades ning tõstes seejuures hääde raamatute valikut ja pannes väärilist rõhku ka populaarteaduslikule ja rakenduslikule kirjandusele.

Seejuures raamatute muretsemiseks määratavate toetuste miinimum 1. elanikult peaks raha ostujõu seisukohalt tõusma sisuliselt 1925. a. tasemele: 2 sendilt vähemalt 4 sendile. Sest nagu selgub Riigi Statistika Keskbüroo vastavaist andmeist, kullaväärtuse seisukohalt 1925. a. 2 Emk = 1939. aastal ca 3,52 senti, kusjuures ajalehtede maksumus on 1939. aastaks võrreldes 1925. a., mil hakkas kehtima Avalikude raamatukogude seadus, tõusnud 14,8% ja avalike raamatukogude tegevusaruannetest nähtub, et kogudele muretsetud uute raamatute arv viimaseil aastail kahaneb, samal ajal näitab aga uue kirjanduse ostmiseks kulutatud rahasumma tõusu.

Erilist tähelepanu ja hoolt vajavad avalike raamatukogude ruumid, et nende lugemistoad võiksid kujuneda rahvale ka vaba aja kasulikult veetmise kohtadeks.

Seltskondlikel organisatsioonidel, kellele kuulub 70,5% av. raamatuko-

gudest, tuleb end tõsiselt pingutada, et tõsta nii raamatukogude kasutajate arvu (1937/38. a. linnades 17,2% ja maal 7,4% rahvastikust!), kui ka raamatute laenutamist, mis praegu maal on keskmiselt 4 korda vähem kui linnas, lähemale linna keskmisele tasemele (373 köidet 100 elanikule, kuna maal samal ajal loetakse iga 100 elaniku kohta 1937/38. a. andmetel 87 köidet!), rõhutades seejuures vajalikul määral populaarteadusliku ja rakendusliku kirjanduse lugemist (mis praegu moodustab laenutatud raamatuid linnas 22,6% ja maal 11,6%; kogudes on seda kirjandust keskmiselt 35,4% ja Haridusministeeriumi poolt soovitatud raamatuid 54% raamatute üldarvust!) ja püüdes ka omaltpoolt parandada av. raamatukogude paigutamise olukorda ruumides.

Raamatukogude sisemisele korraldamisele ja sisulise külje parandamisele aga suundume eeskätt raamatukoguhoidjate kutselise ettevalmistamise ja nende olukorra parandamise kaudu.

Raamatukoguhoidjailt ootame organiseeritud koos- ja kaastööd selleks, et võiksimme tõsiselt hakata kõnelema kooliuuenduse eeskujul raamatukogunduse-uuendusest kui taotlusest, mis püüab rakendada teaduse ja kogemuse paremiku meie avalike raamatukogude süsteemikindlasse korraldusse ja sisulisse töösse.

Seda kõike teeme sääraselt, et meie rahva tung vaimuvalguse järele saaks rahuldatud *rahva vaimse ja kultuurilise tugevuse ning ühtehoidmise suunas*.

Meie kõrgeim siht aga on — *isamaa, riigi ja rahva parema tuleviku kindlustamine vaimukultuuri kaudu!*

A. Leinjärvi

Haridusministeeriumi Noorsoo
ja Vabahariduse Osakonna
vabaharidustöö nõunik.

Üleriigiline raamatukoguhoidjate kongress

23.—24. sept. s. a. peeti Tallinnas „Estonia“ rohelises saalis Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu korraldusel üleriigiline raamatukoguhoidjate kongress, kuhu kogunes kuni 180 osavõtjat ja mis seega kujunes suurimaks seni peetud kongressidest. Esmakordselt võtsid sellelaadilisest kongressist osa ka koolide inspektorid (paari erandiga peagu kõik) ja kohalike koolivalitsuste esindajad.

Haridusministeeriumi esindajaina võtsid kongressist osa Noorsoo ja Vabahariduse osakonna direktor J. Vellerind, vabaharidustöö nõunik A. Leinjäär ja nõunik J. Jaik. Külaltas kongressi ka üldosakonna direktor A. Kurvits.

Ka olid sõitnud kongressile, järgides Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kutsele, kolm Soome raamatukoguhoidjat: Suomen Kirjasto-seura esindajana Viiburi Talikkala haruraamatukogu juhataja pr. Ines Vuoristo, Viiburi linna raamatukogust prl. Aino Kaasinen ja Kouvola raamatukogust pr. Aino Lahtinen. Eesti ja Soome raamatukoguhoidjate kutsealaline tihe koostöö on seni piirdunudki üks-teise kongresside külastamisega ning põlvneb 1935. aastast, mil II Balti riikide raamatukoguhoidjate kongressist Tallinnas võttis küllalisena osa Soome Riikliku Raamatukogubüroo juhataja prl. Helle Kannila (Cannelin), kelle nimi on vägagi tuntud Soome raamatukogunduses ja seisab peagu igas Soome raamatukogundusliku ajakirja „Kansanvalistus ja Kirjastolehti“ numbris. 1937. a. sooritasid Eesti av. raamatukogude tegelased soomlastele vastukülaskäigu, võttes osa üleriigilises Soome raamatukoguhoidjate kongressist Viiburis. Nii oli traditsioonikohaselt kolmandaks siduvaks hõimuliliks soomlaste järjekordne osavõtt kõnesolevast kongressist Tallinnas.

Kongressi juhatusse valiti Haridusministeeriumi vabaharidustöö nõunik A. Leinjäär, Eesti Rahva Muuseumi Arhiivraamatukogu juhataja A. Antik ja Tallinna Keskraamatukogu juhataja A. Sibul; sekretariaati: M. Jürma, E. Oja, J. Rääni ja E. Tasa.

Kongressi avamisele saabus haridusminister A. Jaakson, kes võeti vastu anavaldustega ja kes tervituseks sõnas kokkuvõetult järgmist:

„Elame erakordseid aegu: rahvusvaheline piirnevus on jõudnud haripunkti. Haridusküsimused on jäänud tahaplaanile. Selles võitluses on väikerahvastel kindel tahe kaitsta oma iseseisvust. Ka väikerahval on õigus elada iseseisvalt. Iga rahvas tahab olla ja peab olema tugev, et kaitsta oma õigusi. See tugevus ei olene mitte ainult välisest võimust ja relvadest, vaid ka seesmisest kultuurist. Ka meie piite on olnud ja peab olema, et meie rahvas oleks tugev, s. o. oleks kõrge oma kultuuri poolest.

Kultuuriareng on olenev väga paljudest teguritest. Kool ükski ei suuda kõike, kui ühiskond ja kodu sellele ka omalt poolt kaasa ei aita. Kui kõneleme kultuurist kui ühiskondlikust tsemendist, siis selle kõige tähtsamaks aluseks on ühiskond ise. See, mis koolitarkusena on õpetatud, on väärt niipalju, kuivõrd see leiab raken-

damist ühiskonnas. Seltskondlike org-ide kultuuriliseks eesmärgiks on arendada kultuuri mõistmist ja oskust selle kasutamiseks.

Raamatukogudel selle juures on täita väga tähtis osa. Raamatukultuuri areng on tihedas seoses rahva üldise arenguga. Meie raamatukogud on aktiivselt kaasa käinud kogu meie rahva arenguga. Raamatukogude tegevus peab järjest tõusma ja süvenema.

Esitaksin mõningaid soove raamatukogude juhatajaile. Seda vastutusrikast tööd ülesannete poolest võiks jagada järgmiselt:

1) Raamatukogujuhataja peab olema hea administraator, tähendab, tehniline töö korraldaja, kutseline eriteadja, eriala tundja.

2) Ta peab olema hea organisator. Tuleb osata võita raamatukogule poolehoidu, toetajaid ja lugejaid.

3) Ta peab olema hea kasvataja, pedagoog. Ta peab leidma tee inimese juure, et teda lugema panna. Seejuures tuleb mõista väga mitmesuguste huvide ja arengutasemega inimesi.

On ka väga tähtis, et inimesed lugeda oskaksid. Raamat peale kõige peab olema enesetäiendamise vahend. Kui suudetakse loetud liita enese teadmiste ja tõekspidamistega, siis see on kõige õigem lugemine.

Teie kui rahva kasvatajad nendes keskustes, kus töötate, õpetate inimesi raamatuid lugema. See on suur töö. Seepärast raamatukogujuhataja ülesandest olulisem ja tähtsam on — olla pedagoog. Ja kuigi ses töös on palju raskusi, tähtsaid kibedusigi, siis olgu lohutuseks see taedmine, et olete niikui tundmatud sõdurid, kes lõppeks otsustavad võidu.

Meie pole veel jõudnud anda kõike, mida raamatukogud vajaksid, kuid seda on põhjustanud asjaolu, et oleme veel noor iseseisev rahvas. Kõik aga areneb ja sammub tõusurada ja raamatukogudki peavad tulevikus saama enam kui nad on saanud seni. Olgu teile kõigile tasuks teie tubli töö eest teadmine, et töötate suure ülesande juures — et meie rahvas ja riik saaksid tugevamaks, paremaks ja kultuursemaks.“

Minister lõpetas oma hooga sõnavõtu veelkordse sooviga kongressi heaks kordaminekuks. Ministri sisukas kõne võeti vastu kestvate kiiduavaldustega.

Ettekandeid kongressil oli üldarvult viis järgmistele teemadele: HM'i Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna vabaharidustöö nõunik A. Leinjäär esitas referaadi „Av. raamatukogude päevaküsimusi“, Tallinna Keskraamatukogu juh. A. Sibul „Keskraamatukogude võrk“, A. Jõulmaa „Kuidas muuta raamatukogud maa kultuuri keskuseks“, E. Oja „Seltskondliku isetegevuse osa raamatukogunduses“, H. Muga-sto-Johani „Raamatuvaliku küsimusi lugeja seisukohalt“.

Siirdudes referaatide lähemale vaatlusele ilmneb, et teemad olid küllaltki aktuaalsed ja mitmekesised. Läbirääkimised aga tõestasid, et maaraamatukoguhoidjad vajanuksid veelgi detailsemaid küsimustesse süvenemisi. Mis linlastele tundub ammu lahendatuna kursuste, vastavate artiklite ning käsiraamatute kaudu, pole

maaraamatukoguhoidjale veel küllalt selge. Olgugi, et on palju ühiseid muresid ja soove, on üksikasjus küllaltki erinevusi, mistõttu tulevikus oleks vist otstarbekohasem jaotada kongressi töö vastavate sektiioonide vahel. Kui Balti riikide raamatukoguhoidjate kongressidel on oma osa teaduslikel ja avalikel raamatukogudel, siis võiks üleriigilistel av. raamatukogude kongressidel jaguneda töö linna- ja maaraamatukogude päevaküsimuste vahel, et terve kongress ei tarvitseks laskuda liigsesse pisisjasusse, mis linna-sle ammu selged.

A. Leinjärve ettekanne osutus esimeseks põhjalikumaks uurimuseks av. raamatukogude võrgu ja tegevuse kohta, milles esitati ühtlaselt arvusid ja teksti, nii et see võrdlemisi pikk ettekanne ei saanud kuidagi kujuneda kuivaks. Vastupidi. Anti ülevaatlilik pilt saavutatud tulemusist av. raamatukogude seaduse elluastumise momendist alates kuni käesoleva ajani ning püstitati tuleviku ülesandeid *).

H. Mugasto-Johani refraadri timber raamatuvaliku kohta kujunes rohkesti sõnavõtte, mis püüdsid kaitsta ilukirjanduse tähtsust samavõrra kui populaarteadusliku kirjanduse osatähtsust lugejaskonna seisukohalt. Leiti, et mingil juhul teadusliku kirjanduse soetamise kui ka lugemise tõstmise protsent ei tohiks suureneda ilukirjanduse arvel. Et raamatukogu täidaks oma ülesande lugejate suhtes, tuleb raamatukoguhoidjal jälgida lugejaskonna hariduslikku taset ja huvipiirkondi ning uurida võimalusi, kuidas luua elevust nende teoste ümber, mis on jäänud seisma riikule, kuid mis oma sisu ja laadi poolest võiksid rahuldada teatavaid lugejategruppe. Teosed, mis lugejate poolt ei leia kasutamist aastate jooksul, mis on

*) Toimetuse märge: A. Leinjärve ettekandes püstitatud tuleviku ülesanded avalike raamatukogude alalt on leidnud käsitlemist käesolevas „Eesti Nooruse“ numbris avaldatud tema eriartiklis „Eesti avaliku raamatukogunduse arengust ja päevaülesannetest“.

aegunud sisult ja vastuvõtmatud vormilt (kõnelemata lagunenud raamatuist), tulevad kõrvaldada raamatukogust. Paljuotsitud väärtustatud teoseid tuleb muretseda mitnes eksemplaris.

Peale esitatud ettepanekute kinnitas kongress neli järgmist soovivaldust:

1) Kongress tunnustab, et av. raamatukogude seaduse vastavat §-i tuleb muuta ses mõttes, et omavalitsused on kohustatud av. raamatukogudele andma kirjanduse soetamiseks senise 2 sendi asemel vähemalt 5 senti.

2) Kongress peab soovitavaks, et võetaks kaalumisele ja lahendamisele av. raamatukogude sisustuse, eeskätt paigutusabinõude, nagu kapp, riinul juu., ratsionaliseerimise küsimused.

3) Et vastu tulla lugejate nõudmistele ja mõju avaldada lugemismaitse arendamisele, tuleb raamatukoguhoidjal tunda iga raamatu sisu. Selles mõttes on hädatarvilik, et „soovitatud raamatute nimestikus“ hakataks avaldama ka raamatute retsensioone.

4) Arvesse võttes meie maa av. raamatukogude koostise vähesust, mis ei suuda rahuldada nõudlikumat lugejaskonda kirjanduse valiku suhtes, tuleb asuda maakondlike keskraamatukogude võrgu loomisele.

Eeltoodust nähtub, et kongressi töö oli viljakas ning puudutas õige mitmeid raamatukogunduse alasi, nagu raamatukogude võrgu toetussummade, raamatuvaliku, vabaharidusliku tegevuse, noorteraamatukogude, tõlkekirjanduses esinevate võõrkeelsete nimede eestistamise, kataloogikaartide trükkimise j. t. küsimusi. Innukas mõttevahetus ja elav sõnavõtt kongressil tõestasid raamatukoguhoidjate huvi kongressi töö vastu, mis õigustab täiesti kokkuleku vajalikkuse ning annab Haridusministeeriumile kui raamatukogundust korraldavale organile uue tõuke teatud küsimuste algatamiseks. Samuti andis kongress tõhusaid näpunäiteid tehniliste kui ka raamatuvaliku küsimuste lahendamiseks raamatukoguhoidjale enestele.

Mall Jürma

Kaebelaul

Ämblikuvõrgesse uppunud päike,
taevasina on varjanud tolm,
ekslen kui piki maa-aluseid käike,
tulvunud rõskusest külmad kui kalm.

Palgeilt ja laubalt on voolamas higi
keha mu rappuma paneb ent külm.
Rästikud parvedes roomavad ligi —
— on see kõik tõelus või on see ulm?

Valgust ma vajan. Kui ainsagi tiku
leiaksin kustki, mis valgustaks teed!
Aga — vaid pimedus piitsutab näkku...
kustund kõik sõed, tuhka uppund kõik leed.

Kaltsukorjaja

Nõnda ma elan ja nõnda ka hauda
lähen ma. Korjates kaltse ja rauda,
roostest mis kõduneb. Toose ja karpe,
tallutuid saapaid ja auklikke ürpe,

kuubi, mis kerjuski enam ei kannu,
särke, mis santki ei selga saa panna
kogun ma. Läpaselt lehkavat vara
täis kogu maja ja veered mu tara.

Hommikul naeratan, õhtuti nutan,
päeval ent närusid korjama ruttan.
Kõhule kooruke, hingele mure —
— enne, kui kaltsudes lämbun, ma ei sure.

Ea Jansen

Õpiringitöö korraldamisest

Iga ÜENÜ osakonna juures leidub niipalju vaimse huviga liikmeid, et on võimalik ellu kutsuda õpiringi, kus käsitletakse praktilisi oskusi ja pakutakse vaimset vaheldust. Sageli kurdetakse küll majanduslike võimaluste puudumise üle, ent õpiringiline töö nõuab vähe kulu ja tasub end hästi ära. Õpingid kasvavad ju teataval määral seltskondliku elu juhte, kelle järele meil tuntakse puudust.

Praegu on käesoleval tegevushooajal viimane aeg alata õpiringilist tööd. On ju tegevusega hilinemine üheks õpiringi edu takistajaks. Kui tavaliselt vabaharidustööd takistab suuremate ruumide puudus, siis õpiringi töökoosolekud ei tarvita suuri ruume. Küll aga peaksid ruumid koosolekute ajal olema soojad ja korras. Kütmata, külmas ruumis, üleriietega ei saa töötada ja niisugusesse ruumi ei tule keegi meel-sasti.

Raskuseks, kuigi mitte ületamatuks, võib aga kujuneda õpiringi juhtija küsimus, kuna õpiringi töö oleneb palju juhataja isikust. Õpiringi juhatajaks sobib igaüks, kellel on asja vastu huvi, kohusetunnet ja püsivust. Alul ollakse vilumatu, ent aeg annab kogemusi ega puudu ka võimalused enda täiendamiseks. Võetagu osa vastavaist kursustest, päevadest, loetagu vastavat kirjandust, jälgitaгу teiste õpiringide tööd jne. Õpiringi juhataja ärgu tundu end targa juhina, vaid sõbrana ja seltsimehena, tavalise õpiringlasena lisakohustustega.

Tähtsaim küsimus õpiringi töö alguses on käsitletava aine valimine. Siin ei saa mööda minna ringi liikmete vanusest, teadmistest ja huvidest. Kuna ainest oleneb ringi töö, siis lastagu kaasa rääkida igal ringiliikmel. Kui ringi liikmed on umbes üheeaalised noored, kel pole veel kindlat kutseala, siis on sobiv valida tegevusaastaks mingi ühine kindel aine, s. o. organiseerida eriküsimuslik õpiring. Selleks vajalikke töökatu on saada E. Haridusliidust näit.: „Eesti kirjandus“, „Kodukorrastus“, „Kõneoskus“ jne.

Vastavalt neile kavadele on saada sealt ka kirjandust. Kavasid võib muidugi kohendada kohapealsetele oludele.

Koosneb ring aga erineva vanusega ja erinevail kutsealadel tegutsevaist isikuist, siis erinevad ka nende huvid, mispärast on raske leida ühte ühist ainet, mis huvitaks kõiki. Säärasel juhul on õpiringil soovitav töötama hakata üldküsimusliku õpiringina. Kogemustest võin ütelda, et üldküsimuslikul õpiringil, kus töö ei ole keskendatud ainult ühe aine õppimisele, vaid kus käsitlemisele tulevad väga mitmesugused küsimused, on suur edu. Teatavaid raskusi on siin aga töökava koostamisel ja vastava kirjanduse hankimisel. Õpiringi töökava tuleb koostada kogu tegevusaastaks või vähemasti pooleks aastaks ette. Õpiringi juhataja, tundes ringi liikmete huve, koostab kava ja esimesel töökoosolekul, mis areneb peamiselt tööjaotamise tähe all, täiendavad liikmed seda oma soovidega. Ringis on mitmesuguseid liikmeid. On neid, kes teavad mis neid huvitab; need valivad omale ülesanded kiiresti. On aga ka tagasihoidlikke, kes ei avalda oma soove teiste juuresolekul. On ka neid, kes tõesti ei tea, kuidas kaasa töötada või kes mõtleavad, et nad millegagi hakkama ei saa. Ärgu siis ülesandeid loositagu või kaela määratagu, vaid lastagu neid valida vabalt. Neist, kes ei vali ülesannet koosolekul, mindagu koosolekul vaikselt mööda ja õpiringi juhataja lahendagu küsimus väljaspool koosolekut. Õpiringi uusi liikmeid ärgu otsekohe külvatagu üle ülesannetega, vaid lastagu neid tutvuneda ja kohaneda olukorraga.

Õpiringi töökoosoleku rakenduslikke ülesandeid nagu protokollimine, koosoleku juhatamine, informatsioon jne. täitku õpiringlased kordamisi. Tööülesannete jaotus olgu niisugune, et kõigil oleks tööd ja seejuures mitte kellelgi liiga palju, arvestades alati õpiringlaste eneste huviseid ja soove.

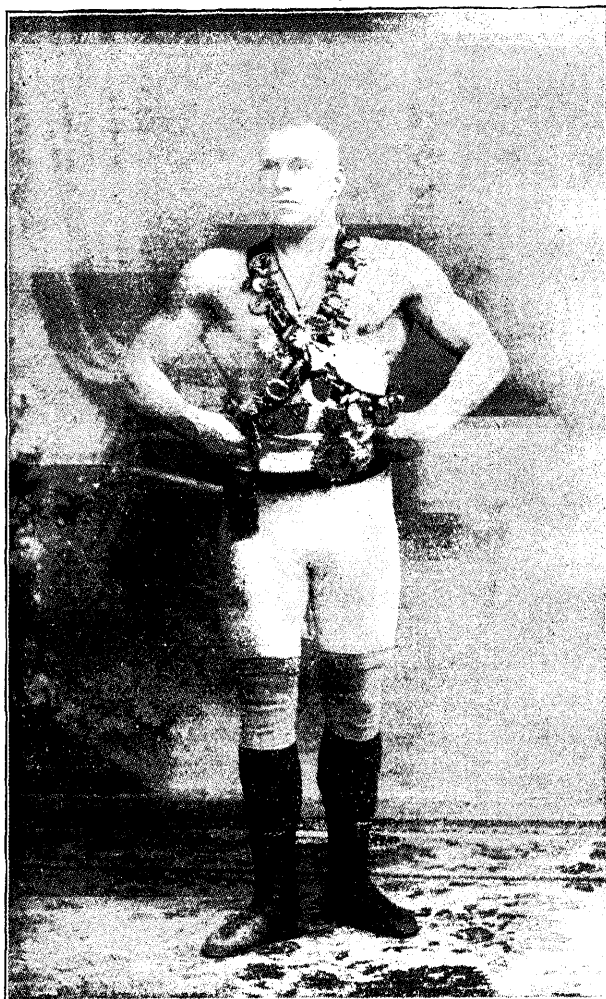
Õpiringi töö edu oleneb sellest, kuidas ringi liikmed suhtuvad ringisse. On õpiringlaste omavaheline läbisaa-

mine sõbralik ja töökoosolekud mitmekesised ning huvitavad, siis püsib huvi ja on edu kindel. Seejärest pandagu palju rõhku töökoosolekute ettevalmistamisele ja sisustamisele.

On õpiringis rohkem kui 10 liiget, siis võib töökoosolekuid pidada kord nädalas. On aga liikmeid alla kümne, siis on soovitatav koosolekuid pidada kahe nädala järele, muidu muutuvad ülesanded koormavaks. Neid harvemini pidada kui kord kuus on juba liig vähe — töö ja töötulemused kannataksid selle all. Eelmisel töökoosolekul on soovitatav rakendada järgmine töökoosolek, s. o. kindlaks määrata kes järgmist töökoosolekut juhatab, protokolli, informatsiooni annab, siis saab koosoleku juhataja koosolekut korralt kult ette valmistada ja töö läheb ladusalt. Ettekanded ja nende esitajad, kaasreferendid, oponendid jne. on määratud juba varemalt.

Huvitavaks ja tähtsaks osaks töökoosolekul on keskustelu, mis järgneb tavaliselt käsitletava aine esitamisele. Keskustelus õpitakse iseseisvalt mõtlema ja mõtteid avaldama. Keskustelu viib meid käsitledavale ainele lähedale, ent see ei tohi kujuneda üksikute liikmete vaidluse alaks. Keskustelusse haarakem kõik ringiliikmed, kusjuures see olgu nii elav ja huvitav, et ringiliikmed unustavad oma tagasihoidlikkuse ja spontaanselt hakkavad kaasa kõnelema. See pole võimatu, kui õpiringijuhataja ja ka töökoosoleku juhataja varem juba on mõelnud milliseid huvitavaid probleeme ja küsimusi käsitledavas aines võimalik on esile tuua.

Töökoosoleku elavaks muutmiseks lauldagu ühislaule, kantagu ette deklamatsioonid ja kirjanduslikke katkeid ja, kui see võimalik, siis nii, et need oleksid seoses töökoosolekul käsitletava ainega. Iga töökoosoleku alul võiks olla informatsiooni esitamine: selleks koostavad liikmed kordamööda igaks töökoosolekuks lühikese ülevaate kohapealsest, kodu- kui ka välismaisest kultuursündmusist. Õpiring toimetagu seinajalehte või oma ajakirja. Samuti

Väike-Maarjast võrsunud jõukangelane
Georg Lurich

oleks huvitavaks vahelduseks kirjavahetus Soome õpiringidega.

Nii linnulennult õpiringide töökorraldusest. On selge, et õpiringi vajatakse igalpool ja ta saab edukalt töötada igas olukorras. Tuleb vaid otsida ja leida töömetoode, mis on sobivad kohapealises olukorras. Pole olemas väliseid abinõusid, mis hoiaks õpiringi koos. Õpiringide sisemisel elul ja töökorraldusel peab endal olema tõmbejõudu ja võlu, mis liikmeid kokku toob, koos hoiab ja tegutsema paneb.

Cerika Toomet

NOORSOOLASED MAADLUSMATILE!

ÜENÜ-l on meie rahvusliku spordi-
ala arendamise alal suur tööpõld

O. Mikiver: Rammumehed

Raskejõustiku aladest on ÜENÜ ringkonnad seni kõige edukamalt harrastanud poksi. Sel alal on ÜENÜTO annud isegi ühe medalimehe Euroopa meistervõistlustel — H. Kanepi hõbemedal Dublinis 1939. Peaaegu midagi pole aga kuulda maadluse harrastamisest ÜENÜ laialdases peres. Isegi maaosakondades, kust eeskätt võiks võrsuda maadlejaid, valitseb sel alal vaikus. Nende ridade kirjutajal käepärast olevatel andmetel on üenülaste meespere keskmine vanus just paras maadluse harrastamiseks: 17—25 a. on vanus, mil tavaliselt hakatakse tegelema sellega ja mil sel alal võidakse jõuda paremasse vormi.

Põhjus, mispärast ÜENÜ osakondades pole tekkinud maadluse rakukesi, näib peituvat rohkem selles, et seni pole nende loomiseks astunud energilisi samme. ÜENÜ maaosakonnad peaksid andma selleks eriti hääd materjali. On ju peaaegu kõik meie nimekamad maadlejad, kas vanemast või värskemast põlvest, pärit maalt. Säärasteks võib näiteks nimetada Lurichit, Palusalu, Kotkast, Neod ja teisi. Maal kasvab kehaliselt vähemriikutud noorpõlv, kellele maadluse harrastamiseks tuleks anda ainult tõeget ja õpetust.

325 osakonda on ÜENÜ-l. Kui iga osakond annaks üheainsagi maadleja, laieneks Eesti maadlejate pere suuresti.

Ja kui kõik osakonnad asutaksid endi juure maadlus-rakukesed, võiks ÜENÜ tõusta Eesti maadlussporti juhtivaks organisatsiooniks.

Maadlussport on meie rahva hingele lähedasemaid ning kergemini kättesaadavaid spordialasid, ta on meie rahvus-sport.

Säärasena pakub ta palju. Ta raken-dab tegevusse väga palju lihaseid ja siseorganeid, kusjuures ta ei sea harrastaja kehaehituse suhtes ülepeäsmatuid eeltingimusi. Maadlust võivad harrastada ja selles edasi areneda igasuguse kehatüübiga noored, väljaarvatud vi-gased. Maadlus on sport igale, hooli-mata harrastaja kehakaalulst, mida ei saa ütelda paljude teiste spordialade kohta. Ka ei sea maadlus vanuse suhtes raskeid tingimusi. Maadlust võib hakata harrastama juba 17-aastaselt, kuna ettevalmistusi selleks võib alustada isegi varem. Arstid märgivad, et parimaks maadlusviisiiks on kiire ja lühiajaliste võtetega maadlus. Seda viisi võimaldab just amatöör-maadlus, milles matšide kestvus on lühike ning milles propageeritakse ja ka kasutatakse lühiajalisi,

kiireid võtteid. Arendades enda maadlejaks, omandame raudse tervise ja võimsa ning vastupidava keha. Need omadused koos arenenud vaimuga kindlustavad edu mitte üksnes maadlusmatil, vaid ka elumatil.

Igal heal ajal on ka vastaseid. Nii on rohkesti neidki, kes suhtuvad maadluspordisse vähehindavalt. Isegi intelligenti, pedagoogide jne. peres leidub neid, kes tembeldavad maadlust tooreks spordiks, mis tähendavat eluiga ning kasvatavat inimese ülbeks ja jõhkraaks. Siinkohal pole tarviski otsida säärasele väljendustele vastuväiteid, sest üenülaste pere oskab siin ise teha vahet kurja ja hea vahel. Toome vaid mõningaid näiteid juhtumeist, kus maadlus korralike eluviiside juures pikendab eluiga. USA omaaegne populaarne meister Jones tuli meistriks veel 55-aastaselt, inglise kuulus maadleja Tom Cannon maadles veel 60-aastaselt maailma parimatega (nende seas ka eestlase G. Hackenschmidtiga), prantslane Jean Dubois, omaaja kuulsamaid matikangelasi, elas 97 a. vanaks, eestlane G. Hackenschmidt praegu üle 60-aastasena omab endiselt raudse tervise ja on ka vaimselt kõrgele arenenud, meie esimene olümpiamaadleja Martin Klein on kõrgele vanusele vaatamata kõva tervisega jne. Lisame veel Soome filosoofia doktori Heikki Lehmusto sõnad, et peaaegu üheski teises kehaarendamise viisis pole vaimne moment nii tähtis kui maadluses ja et maadlus arendab inimest suuresti ka vaimselt. Sellest peaks piisama neile, kes tahaksid vastu vaielda maadluse harrastamisele.

Kõike seda arvesse võttes ja toetudes isiklikele kogemustele julgen soovitada maadluse harrastamist ÜENÜ osakondades ja teistes maanoorte organisatsioonides. Takistused, mis võiksidki sel alal tekkida, on hea taht-

mise juures ületatavad. Esimeseks takistuseks võib olla maadlusmati puudumine, sest korralik maadlusmatt maksab summa, mida iga organisatsioon ei suuda sellesse investeerida. Lahenduseks oleks aga õlgmatt, mida saab ise valmistada ja mille valmistamiseks võib meie spordikeskustest saada juhtnööre*).

Teise takistusena kerkib esile maadlusõpetaja puudumine. Meil on küll riiklik maadlusõpetaja, kes sooritab iga aasta ringsõite maal, kuid temast ei jätku igasse kohta ja ta ei saa kohal viibida pidevalt. Paljud maakonna spordiinstruktorid on kodus ka maadluses, kuid nemadki ei suuda igalpool peatuda püsivalt. Võimalust-mööda tuleb küll riiklikku maadlusõpetajat ja spordiinstruktoreid kasutada, kuid samal ajal tuleb endale leida püsiv maadlusõpetaja mõne kohaliku kodaniku näol, kes on kas vanem maadleja või teisiti tunneb seda ala. Ka võib noorsoolasi lähendada maadlusjuhtide kursustele, mida korraldatakse igal aastal. Kui langeb ära seegi võimalus, ei maksa kaotada lootust: tahtmata teha endale reklaami, võin soovitada minu koostatud maadluse õpperaamatut, milles on küllaldaselt juhtnööre, kuidas ka ilma maadlusõpetajata võib harrastada maadlust.

Toodud ridadest peaks olema selge, et maadluse viimine ÜENÜ osakondadesse ja teistesse maaorganisatsioonidesse pole raske ülesanne. Peab vaid olema innustunud algatajaid kohapeal ja õhutajaid keskustes.

Loosungiks olgu: kogu Eesti meesnoorus matile, järgnema Lurichi, Palusalu ja Kotka eeskujudele!

N. Kursman

*) Lähem õpetus leidub Eesti Nooruses 1937. a. lk. 372 artiklis „Maadlusmati valmistamine“.
E. N. toim.

Kitsasfilm

Paljudes Euroopa ja Ameerika maa-des on kitsasfilm juba aastaid leid-nud kasutamist kui moodne ja asen-damatu õppevahend, olles eriti tänu-väärt abiline teaduslikes uurimistöis ja oskuste õpetamises.

Praegu ei kahtle enam keegi, kellel võimalust on olnud kitsasfilmiga tut-vuda, et filmi abil saab inimesele paljudes ainetes asju palju paremini selgitada kui muidu. Filmi kõrval jää-vad varju kõik teised näitlikud õppe-vahendid, nagu pildid, joonised, topi-sed, muustrid jne, olgugi et ka need on tõhusaiks selgitavaiks abinõudeks. Film on õppevahend, mis näitab elu elavana, ületab kõik siamaani tuntud õppeabinõud.

Kujutlegem, et oleme pimedas ruu-mis, kus meid ükski kõrvaline asi ei sega oma nähtavusega, kogu meie tä-helepanu on juhitud ainult valgenda-vale linale. Puudub võimalus oma taht-mise järgi valida vaatenurka või juh-tida oma tähelepanu mujale. Kas ei lõika see meie mällu sügavaid jooni? Kui meie aga veel teadmiseks võtame, et meie nägemismälu on enamasti täiuslikum kuulmismälust, siis saame ettekujutuse filmi suurest mõjust.

Mis on siis kitsasfilm?

Kui ärilisest seisukohast asuksime filmide vaatlemisele, siis võiksime neid liigitada kahte rühma: 1) filmid, mis on määratud kinoteatritele ja 2) kõik muud filmid.

Käsitledes 1. rühma filme (kinoteat-rite omi) leiame, et nende näitamiseks vajame suurt ruumi ja suuri eeltöid. Filmid ise on normaalfilmid ja tule-ohklikud. Nad jagunevad omakorda: 1) mängufilmideks, 2) kulturfilmi-deks, 3) reportaažfilmideks ja 4) prop-agandafilmi-deks. Kõik need filmid on mõeldud peamiselt rahva meelela-hutuseks. Muidugi võib ka kino-teatris esitada filme, mis sisult paku-vad enam kui tavaline meelelahutus-film. Oleks aga asjatu salata, et kino-külastaja otsib kinost peamiselt unu-st äripäevamuredele ja askeldustele s. o. meelelahutust; seepärast on ka kinoteatril tähtsaks ülesandeks olla rahvale heaks ajaviite- ja meelelahu-tuskohaks.

Kitsasfilm (16 mm) selle vastu va-jab vähemat ruumi ja eeltöid ning on täiesti tuleohutu. Kitsasfilmi kasutatakse sisukohaselt kas teaduste populariseerimiseks (bioloogia, loo-dusteadus, maadeteadus, ajalugu jne.) või oskuste õpetamiseks (spordifilm ja suurem osa kutse- ja erialafil-me j. t.) või jälle iseloomu ja maa-ilmavaate kasvatamiseks. Näib ehk, nagu oleks kitsas-õppefilm paralleelne kinoteatri kulturfilmile, kuid ta eral-dub sellest siiski põhjalikult, sest ta ei taotle eeskätt meelelahutust. Oma laadilt on ta enam kasvatulik ja õpetlik. Kulturfilm levitab küll ka teadmisi, kuid ta jääb ikkagi esma-joones meelelahutusfilmiks. Kitsas-õppefilmi ülesandeks on aga ainult õpetada ja kasvatada. Õppefilm erineb kulturfilmist erilise kindla joo-nega, mis aga mitte sugugi ei tähenda, et ta peaks olema igavam või vä-hem huvitav.

Kitsasfilm on kasutamisele võe-tud igalpool õppevahendina, seepä-rast, et ta on täitsa t u l e o h u t u ja seejuures ka o d a v.

Soome Noorsoo Liidul on oma fil-mide keskus, mis on koostatud vasta-valt organisatsiooni ülesannetele ja nõuetele.

Kuidas on siis meil kitsasfilmi ka-sutamiseks?

Oleme siin suur-rahvastest jäänud maha. Hea tahtmise juures võiksime aga asja korraldada nii, et võiksime jõuda neile kiiresti järele.

Kitsasfilmi aparaat ei ole nii kallis, et ta oleks meie organisatsioonidele kättesaadamatu. Võiks asja korraldada omaabi teel: igal kitsasfilmi linasta-misel, missuguseid oleks nädalas kord, maksaksid filmide kasutami-seks organiseerunud isikud igaüks 2—3 senti, mis ei peaks tekitama üle-saamatuid raskusi, ja nii koguneks summasid aparaatide ostmiseks ja fil-mide soetamiseks.

Palju leiduks teisigi teid ja radu, kuidas meil oleks võimalik kitsasfil-mi levitamist läbi viia. Asi ise väärib seda, kuid sellest edaspidi.

A. Lellep

Ringkonnavõistlused ÜENÜ-s

ÜENÜ suvine sporditegevus möödus hoogsalt. Käesoleva aasta suursündmusest, Eesti Mängudest, võttis ÜENÜ sportlaskond arvukalt osa. Muust suvisest tegevusest paistavad eriti välja ÜENÜ ringkonnavõistlused (mitmel pool laiendatud ringkonnapäevadeks, noorte-päevadeks jne., milliseid mitmekesistati võimalise, rahvatantsu ja lauluetekannetega *).

Võistluste tehnilise korraldamise alal on paari aasta jooksul palju edasi jõutud. Kui varematal aastatel spordi keskoimkonna poolt ringkonnavõistlustele saadetud kohtunik juba ette arvestas igasugu viperustega, siis möödunud suviperioodil võis ta välja sõita kindlustundega: üritus õnnestub. Ei olnud juhtumeid, kus võistluse algades väljak oluks korraldamata,

*) Eemalseisjatele olgu selgituseks nimetatud, et ÜENÜ lähestikku asuvad osakonnad on koondatud ringkondadeks. Igale ringkonnale annetak ÜENÜ Keskjuhatus rändauhinna, millele võistlevad selles ringkonnas asuvad osakonnad. Ahinna omandab jäädavalt osakond, kes selle võidab kolm korda. Ringkonnavõistlusi on seni peetud kergejõustikus, ujumises ja võrkpallis, talvel ka suusatamises.

tegelased-kohtunikud kohale ilmumata, mõõtmisabinõud kohale toomata jne. Olukorra parnemisele on tõhusalt aidanud kaasa ÜENÜ spordijuhtide kursused ning spordi populaarsuse kasvamine maal. Ka on võistlejaskond muutunud teadlikumaks võistluste üksikjalade määrustest ja võistluskorrast. Bdu lisandab endastmõistetavalt ka võistlejate saavutuste areng ning osakondade hää kontakt ÜENÜ spordi keskoimkonnaga. Traditsioonide kujunemisel on mõne aasta eest välja antud „ÜENÜ spordimäärustik ja rekordid“ palju kaasa aidanud.

Üldiselt on aga ÜENÜ sportliku tegevusega maal loodud hää praktiline baas, millelt lähedes sporti senisest suuremal määral tuleb kasutada noorte kasvatusvahendina. Mõningaid väiksemaid ümberorienteerumisi võib siiski ette aimata.

Saabunud andmeil on möödunud suvel korraldatud 28 ringkonnavõistlust. Osalt on lõplikud kokkuvõtted veel saamata. Andmed on lõplikud järgmiste ringkonnavõistluste kohta:

Ringkond	Korraldaja	Osavõitjad	Auhinna võitja
4.	Hirvli	Kuusalu, Kodasoo, Hirvli;	Kuusalu
5.	Valgejõe	Palmse, Läsna, Valgejõe;	Valgejõe
6.	Vohnja	Vohnja, Kadrina;	Kadrina
7.	Essu-Katela	Essu-Katela, Aluvere;	Essu-Katela
8.	Mädapea	Neeruti, Mädapea, Karitsa, Vinni-Pajusti;	Mädapea
10.	Võtikvere	Võtikvere Torma, Adraku, Kõnnu-Nõmme;	Adraku
12.	Simuna	Simuna, Kiltsi, Vägeva, Tammiku, Avispea;	Kiltsi
13.	Järva-Jaani	Karinu, Järva-Jaani, Lõõla, Kareda, Võhmuta, Visusti	Järva-Jaani
14.	Nõmme	Nõmme, Rakvere	Nõmme
15.	Saadjärve	Kurista, Saadjärve, Voldi, Saduküla, Siimusti;	Saadjärve
16.	Rõka	Kureküla, Meeksi, Rõka, Peipsiveere, Peravalla;	Meeksi
17.	Lüütsepa	Lüütsepa, Vastse-Roosa;	Lüütsepa
20.	Petserimaa		
	Keskkorraldus	Ago, Saatse, Truba, Petseri, Kiilltova;	Kiilltova
22.	Elva	Elva, Ullila;	Elva
23.	Helme	Helme, Pikasilla, Ohne, Löve, Tõrva;	Helme
26.	Paluküla	Hagudi, Inglise, Kabala, Kaiu, Märjamaa, Valtu, Raiküla;	Märjamaa
32.	Mudakuru	Karksi, Mudakuru, Nuia, Polli;	Mudakuru
33.	Noarootsi	Noarootsi, Sutlepa, Oru-Linnamäe;	Noarootsi
35.	Kadja	Kadja, Kuivajõe, Ravila, Voose;	Kadja
36.	Jäned	Jäned, Tamsalu;	Jäned
41.	Tudu	Kulina, Palasi, Tudu, Viru-Roela;	Viru-Roela

Kokku on nendest võistlustest võtnud osa 79 osakonda 1185 sportlasega.

A. M.

ÜENÜ Vägeva osakonna teatrilisest palest

Kuigi ka maal osatakse hinnata väärtuslikke näidendeid, pole nende lavastamine suurte kulude tõttu siiski alati võimalik. Igal juhul ei suuda üks pidu hää lavastuse kulusid väiksemates keskustes tasa teha. ÜENÜ Vägeva osakonna näiteharu on siiski jäänud põhimõtte juure: vähem, kuid väärtuslikumaid näidendeid. Et näidendi õppimise vaev end majanduslikult tasuks, selleks ei piirduta ainult näidendi

ühikordse ettekandmisega, vaid esinetakse ka naaber-ringkondades külalissetendusega. Nii on ÜENÜ Vägeva osakond kätteõpitud H. Vuolijoki näidendiga „Juuraku Hulda“, mille esietendus edukalt toimus koha peal, sama edukalt esinenud ka Vaimastveres ja Tamsalus ning lähemal ajal on veel etendused Rakkes, Kiltsis ja Jõgeval. Kõikjal on publik ettekandele näidanud sooja poolehoidu ja see omalt poolt kinnitab, et meie poolt võetud suund on õige.

E. Nuudi.

ÜENÜ Õhne osakond

Valgamaa noorim — ÜENÜ Õhne osakond asutati alles 1. mail s. a. Aeg kuni siiani on möödunud osakonnal pinga tööga seltskonna hääks ja nii on võitnud osakond enesele kohapääl juba hää nime. On suudetud liikmeiks koondada kohapäälised tegevaimad ja energilisemad noored peagu 100%. Koostöö- ja ühte-kuuluvustunde ideed on siin rakendatud täiel määral, igasugused vastuolud likvideeritakse juba algstaadiumis. Osakonna nimi on laenatud kohapäält läbi jooksvalt Õhne jõelt, mis rahvas saanud eriti meeldivaks.

Mõni sõna ka osakonna tegevusest. Võidupühal, 23. VI peeti lõkkeõhtu rohkearvulise osavõtjaskonnaga Leebiku algkoolimaja ruumes, kus kõneles Lembit Tangsoo.

Oosakonna juure on moodustatud 11. juunist s. a. spordi-, rahvatantsu- ja näiteharud, laulukoor ja põllumajandusharuna Leebiku Maanoortering nime all ÜENÜ Õhne osak. maanoortering. Energilisim on näitetöimkonna juht Arnu Paul. Hiljem asutati veel foto- ja maleharud.

Spordialal on olnud osakonna tegevus eriti intensiivne. Kohapäälseid spordivõistlusi korraldati 11. juunil ja 9. juulil, kus oli kaunis elav osavõtt mõlemal korral. Helmes, 13. aug. toimunud ÜENÜ 23. ringkonna spordivõistlusist võeti samuti osa, kus saadi kokku 19 punkti, kuna aga diplomeeriti Jaan Pehme (II koht kuulis — 12.74) ja Aleks, Lepp (II koht 10 km rattasõidus). Osakond korraldas 20. aug. s. a. laiaulatuslikud spordivõistlused, kust osavõtjaid oli ligi 200, sportlastena ja külalistena. Kohal oli ka kirjanik E. Laidsaar, kes saavutas kauguses II koha 5,53 meetriga. Eriti mõjuv oli viimase lõppsõna külaliste nimel, diplomite kätteandmisel, kusjuures kõneleja soovis, et osakond korraldaks tuleval aastal spordivõistlused samas kohas ja samal ajal ja et neil oleks juba 1000 külalist.

Pidusid on korraldatud seni kaks, 23. juulil oli esimene pidu, kus pidas avakõne Lembit Tangsoo. Etendati Tõnis Braksi komöödia „Tantsuproffessor.“ Rahvast enneolematult rohkesti.

24. septembril korraldati 2. pidu, kus taas esines kõnega osakonna esimees Lembit Tangsoo ja etendati Aleksander Antsoni „Kosjatalu.“ Peod on üldiselt mõlemad õnnestunud.

Osakonda külastas 18. juulil ka ÜENÜ Keskjuhatuse üldinstruktor Oskar Uudeküll, kes jäi osakonna tegevusega rahule täiel määral.

Osakonna juhatusse kuuluvad: esimees Lembit Tangsoo, abiesimees Hans Randvees, laeaur Aksel Sarv, sekretär Leida Pintsal ja arhivaar Hilja Niggol. Väljapaistvaimaid liikmeid tuleks nimetada — näitejuht Arnu Paul, parim sportlane Jaan Pehme, muusikamehed — vennad Roometsad j. t.

Osakond on näidanud oma tegevusega, et ta suudab täita temale pandud ülesandeid ja eesmäärke, ning nii vaatab osakond optimistlikult tulevikku.

Hõimla osakonna tegevusest

Noorsookasvatuse on tähtsamaid küsimusi riigielus. Riigi kui kõrgeima kõlbelise ühiskondliku eluvormi ülesanded ei piirdu tänapäevaga, vaid pilgud on suunatud vastu tuleviku kaugeid ja kindlaid ideaale.

Oma riiklikku ja rahvuslikku edu meie ei saavuta niivõrd üldiste sotsiaalsete ja majanduslike süsteemidega, kui võrd süstemaatse rahva kasvatamise teel isikliku mõtlemise ja teovõime arendamisega ja isiku juhtimisega individuaalsesse võitlusse perekonna ja isamaa ülesehitamise töös.

ÜENÜ Hõimla osakond on üks neist pioneeridest, kes täie innuga ja intensiivsusega on tegelema noorsookasvatuse ja organiseerimise tööil ning aidanud kaasa omakultuuri ideede viljelemisele.

Osakond on asutatud 16. juunil 1924. a. tegevuskohaga Tallinnas. Selle 15. tegevusaasta jooksul on osakonnas liikmetena kaasa töötanud üle 2700 pealinnas noort, kes saanud vaimset äratust, tükkeid terveks kehaliseks arenemiseks ja kellede kaudu levitatud elurõõmsat, värsket ja tugevat nooruskultuuri rahva keskele.

Juba esimesel tegevusaastal asutati laulukoor, näite-, muusika-, spordi- ja raadioharud. Tehti tööd üksteise võidu ja ruumid olid tulvil tuli-meelseid, aktiivseid noori.

Kuid hiljem 1930. aastal muutusid ajad raskemaks: majanduslik kitsikus ja ebaõnn töid võlad kaela ning osakond vaatas vastu likvideerimisele.

Hoolimata raskustest jäi siiski püsima ja seda tuleb lugeda mrs. Joh. Kreeki teeneks, kes väsimatu visadusega juhtis „hukkuja“ õigeile radadele, sääljuures ise öeldes: „Hõimla on saanud mulle teiseks koduks, mis kohati kallim kui mu päris kodu.“

Osakond on juriidiline isik, kantud Haridusministeeriumi noorsoo-organisatsioonide registrisse.

Osakonna juures tegutsevad: kirjandusklubi, laulukoor, rahvatantsu-, male-, spordi-, esperanto-, kodukäsitöö- ja noorteriim — Esimese Õhuskautide rühma nime all. Kõikides nendes rühmades ja harudes toimub tegevus kindlate, läbikaalutud ja juhatusse poolt kinnitatud kavade kohaselt.

Osakond on Eesti Lauljate Liidu, Eesti Spordi Kesklüüdu ja eriliitude liige.

Majanduslikult on osakonna ettevõtted viimastel aastatel üldiselt õnnestunud. 1939/40. a. eelarve on tasakaalus kr. 2600.—. Suuremad väljaminekud on nähtud ette ruumide üüriks kr. 800.—. Laulukoorijuhhi ja instruktorite palgakadeks kr. 810.— jne.

Osakonna tegevust juhib 8-liikmeline juhatus, kuhu kuuluvad: Esimees J. Kreeki, abiesimees P. Naha, sekretär A. Kuare, laeaur V. Kütverk, abilaeaur A. Peedo, varahoidja E. Selge, abisekretär A. Viigisalu ja organisaator K. Tapper.

A. Kaare

L. T.

Ajaloolised
rüütli lossi
varemed
Andja os.
kodu ligidal

Külalised ja vastuvõt-
jad Andja osakonna
lipupäeval

Lipuõnnistamine Andjas

Pühapäeval, 27. augustil 1939. a. pühitses ÜENÜ Andja osakond 2. aastapäeva ühes lipupeoga. Aktus toimus J. Roosioksa talu pargis endise ajaloolise rüütli lossi varemete juures.

Õnneks oli ilus ilm, seetõttu kogunes aktusele publikut — mitte ainult kohapäält, vaid ka kaugemalt. Aktuse avas osakonna esimees J. Roosioks.

ÜENÜ peasekretär hra A. Meikop pidas sisuka ning sütitava aktuskõne ja andis lipu üle osakonna esimehele ühes heade soovidega, nagu seda soovis hra Osk. Uudeküll kaks aastat tagasi, osakonna asutamisel. Lipu võttis vastu osakonna esimees, kes andis lipu all töötuse. Vaimuliku kõne ja lipupühitsemise talituse pidas Rakvere Pauluse koguduse õpetaja hra A. Abel. Tervitustelegramme oli saadetud Kunda

Rahvaülikoolist ja õnnesoove Ratsariigemen-
dist Fr. Roosioksa'lt. Järgmisena kanti ette dekl-
amatsioon noorsoolastelt M. Tamnelt, H.
Küngalt ja M. Krihvelilt. Isiklikult tervitasid
ja soovisid õnne ÜENÜ Keskjuhatus ja Tal-
linna osakond, ÜENÜ Lääne-Viru Keskkor-
raldus ja Rakvere osakond ja teised naaber-
osakonnad ja organisatsioonide esindajad, kes
andsid üle lipu mälestusnaelad, mis võeti vastu
publiku poolt elavate kiiduavaldustega. Lipu-
aktuse lõpetas osakonna abiesimees noors. H.
Ploom — hümniga. Öhtul järgnes osakonna liik-
metele ja kutsutud külalistele teelaud.

ÜENÜ Andja osakond vaatab lootusrik-
kalt tulevikku. Kuigi oma ruumide puudus on
valmistanud tublisti muret ja raskusi, kuid se-
nini on sellest üle saadud osakonna esimehe
lahkel vastutulekul.

J. R.

*Pildil: Vaade linnuseõnelt ida-sissekäigule, muistsel värvakohale
Inspektor Erik Laid kõneleb Varbola os. 15. aastapäeval*

Mälestusi ühest ilusast päevast

See oli k. a. augustikuu ühel palaval päeval, mil Varbola osak. sai 15 a. vanaks. Seda päeva oli oodatud ja kardetud ühtlasi. Ta pidi olema küllalt väarikas, sisurikas 15. a.-p. tähistamiseks, — aga ühtlasi nõudis ta noorsoolasilt suuri pingutusi, arvestades suvist tööaega. Meie Varbola osak. noorsoolased oleme ju kõik praegused või tulevased põllumehed — perenaised-peremehed Harju paesel pinnal — palju vaeva ja tublidust nõudev elukutse.

Meil Varbolas on ka linn — ja sääal toimuski see kauaks meelejääv aktus. Oi, teie kõik noorsoolased, peaksite ainult nägema seda toredat tammepuisteed, mis viib Varbola linna! Seda mööda aiva voo- rris rahvast, sel palaval päälõunal, et linnas haljal murul jalgu puhata suurte pähkli- põõsaste varjul. Olid kutsutud pidustustest osa võtma osak. asutajad — endised juha- tuse- ning tegevliikmed, naabriühingute- organis. esindajad jne. Oli palju rahvast, eriti vanemaid ja lugupeetud Varbola koda- nikke. Linnas kihas elu — nagu muistegi. Osak. puhkpillideorkestri avamarss kogus rahva, keda tervitas Varbola osak. nimel esimees Joh. Terasmaa. Lauldi laululehte- delt orkestri saatel E. Aava „Kodumaa“. Järgnes kõne muinsuskaitse insp. hr. mag. E. Laiult — Muistne-Eesti ja täna- päev. Millise hardumusega kuulati oma vahvaist eelkäijaist, Varbolast, kui muist- sest suurest keskusest jne. Ei tahtnud vaibuda aplaus, kui lõppes see elavalt ja hoogsalt esitatud kõne. Meie, kuulajad — eks meie kõik tunnud, kuidas armastame seda jahedat mulda, mis toitib ja kattis meie esivanemaid, noid vahvaid töösangareid, kes on suutnud ehitada säärase aastasadu püsinud linnamüüri

Vahepalana kandis osak. segakoor ette kolm laulu. Ja siis võis kuulda osak. sekre- täri poolt esitatud ülevaadet 15 a. tegevuse kohta. Palju on olnud saavutusi, aga ka nurjumisi — nagu see loomulik iga tegut- seva ühingu juures. 15 a. jooksul on teotse- nud Varbola osak. 16 tegevusharu, elujõu- lisemad kestvalt, teised seni kui leidus vas- tavahuvilisi liikmeid. Vanemaid on näite- haru — 15 a. õppinud 56 näidendit.

Laulukoor asutati 14 a. eest J. Terasmaa poolt, kes seda ka kogu aja tüdimatult on juhitanud. Laulukoor on osa võtnud kol- mest viimasest üldlaulupeost, maakondli- kest ning kohalikest laulupäevist. Var- bola osak. rahvatantsijad ja võimlejad on osa võtnud E. Mängudest ning ÜENÜ kes- kuste sellekohaseist üritustest. On töötanud mitmeid õpiringe. Aga tähtsamaks, kuigi alles noorukeseks tegevusharuks on muu- sikakoor. Koos Varbola alg. hoolekoguga on soetatud ja korrastatud pillid ning praegu on ta oma mängijate koosseisuga vist omapärasemaid Eestis. Ühes puhuvad pasunaid: poisikesed, noored mehed, täis- mehed ning isegi „igavesti noor“ üle 80-a. isake. Selles kõiges peegeldub õige Var- bola vaim — teha tööd töö enese, mitte tasu ega kiituse pärast.

Tegevusülevaate lõppedes astus kõne- tooli Keskjuh. liige R. Vöhandu. Tervitas ning kõneles meie rahva praegusest men- taliteedist ja meie noorte tööst kultuuri arendamisel.

R. Vöhandule nii omane energiline kõne haaras rahva. Vaimustusega aplodee- riti ja kojuminekul aiva kuldus, et kõne on tunginud avatud südamesse, et inimesed ei häbenenud tunnistamast: „need kiikumata ohakad olid just minu põllul ning see mur- tud okstega puu just meie tänavas, ta rää- kis tõtt.“ Ja meil, Varbola noortel, peab jätk- kuma elurõõmu, tööindu ning võitlustahet parema homse eest.

Lauldi jällegi laululehtedelt, millele järgnesid nii paljud tervitused. Tõesti ülev tunne jäi tervituste lõppedes — momendil nii palju sõpru ja ei ühtegi vaenlast!

Veel lõppsõna esimehelt ja ühislaul „Õitse maa ja müha meri“, ning juba liikus rahvahulk linna väravaist välja koolimajja, kus jätkus pidustuste teine osa — laulud, rahvatantsud, võimlemine, deklamatsioonid, lõpuks tants.

Tõesti kahju oli lahkuda maalinnast, mis õhtupäikese kullas näib võrratu ilusana, kui vaade nii avar laiub kõrgelt müüri- lilt üle metsade ning iga põõsas ja kivivare midagi jutustab... Tulge noorsoolased vaa- tama Varbola maalinna, mis on suuremaid mitte ainult Eestis, vaid kogu Baltimail!

Uued autorihonorarist vabastatud näidendid

Maalavadele määrati honorari tasumiseks 8000 krooni.

Hiljuti moodustati Haridusministeeriumi juure komisjon, mille koosseisu kuuluvad meie juhtivad teatrimehed, arvustajad ja haridustegelased. Nimetatud komisjon tutvus üksikasjalikult kogu meie näitekirjandusliku toodanguga, valides paljude näidendite hulgast välja paremad, mille ettekandmist väikelavadel esimeses järjekorras soovitatakse ja mille eest tasutakse riiklikkudest summadest osa autorihonorarist (Kr. 5.— kolmevaatusliku näidendi ettekandmisel ja Kr. 3.— ühevaatusliku etendamisel).

Utest näidenditest otsustati esimeses järjekorras vabastada autorihonorarist järgmised Autorikaitse Ühingu teosed:

- A. Antson: „Kosjatalu“, külakomöödia 3. v.
 J. Jaik: „Omn hulgub“, näidend 3. v.
 M. Metsanurk: „Imelik võõras“, näid. 1. v.
 J. Metua: „Vabadusõja päevilt“, näid. 4 v.
 H. Raudsepp: „Mustahamba“, näid. 4. v.
 A. Rahula: „Tumglakandjad“, Võidupüha massnäid. 1. v.
 E. Tammlaan: „Raudne kodu“, draama 3. v.
 H. Raudsepp: „Lipud tormis“, näid. 3. v.
 J. Jaik: „Meie ei abiellu“, naljamäng 3. v.
 H. Raudsepp: „Roheline Tarabella“, nali 1. v.

Üleriigiline kursus organisatsioonide tegelastele

Alates 14. novembrist korraldab Eesti Karskusliit Tartus 10-päevase ülemaalse kursuse mitmesuguste seltskondlike organisatsioonide tegelastele ja teistele asjast huvitatutele, kes soovivad tutvuda alkoholismivastase võitluse tööviisidega kui ka muu seltskondliku töö aladega. Kursus toimub Tartu Kristliku Noorte Meeste Ühingu ruumes.

Õppetöö on jaotatud praktilisteks harjutusteks ja loenguteks. Eriti suurt rõhku pannakse praktilisele osale. Selle osa kavas on klubilise tegevuse korraldamine koos tegelike klubiohtutega kursustele, kõne- ja deklamaatsioonideharjutused, rahvatantsude, sportlike ja seltskondl. mängude harjutused, õpiringitöö ja mahlavalmistus. Rohkesti on varutud aega ka läbi-rääkimisteks. Kokku on praktilisi tunde 35.

Loengute osas (22 tundi) käsitletakse alkoholismi põhjuste ja karskustöö meetodika ja taktika küsimusi, harjumuste ja kommete psühholoogiat, kooskäimiskohtade ja klubilise tegevuse tähtsust ja rakendamist karskus- ja haridustöös, karskusliikumise suurtegelaste elulugusid, eetilist eluvaadet ja karskust, alkoholismi esteetika seisukohalt.

Korraldatakse ka mitmesuguseid õppekäike, omavahelisi õhtuid jne.

Kursuslased saavad tasuta ühiskorteri (magamisriided omal kaasa võtta!) ja raudteel 33% sõiduhinnaalandust, 50% hinnaalandust „Vane-meuse“ teatri etendustel jne.

Soovijad teatagu oma osavõtust Eesti Karskusliidule Tartus hiljemalt 10. novembriks. Säälsamast nõutagu ka üksikasjalikke kavu.

Loengud ÜENÜ-s

Ümbruskonna vaimses kujundamises on rahvapärastel loengutel võrdlemisi suur osatähtsus. Kuigi raadio levikuga see osatähtsus veidi väheneb, ei suudeta siiski raadio kaudu kunagi rahuldada sel määral just kohalikke loenguvajadusi.

1938. aastal korraldati ÜENÜ osakondades kokku 183 loengu- või kõneõhtut (383 vastu 1937. aastal). Loenguid korraldati 49 osakonnas. Kõnelejatena esines 130 kohalikku ja 57 väliskõnelejat. Osavõtjaid kõneõhtutest oli 7246.

Loengud olid enam-vähem juhuslikku laadi. Süstemaatlikumalt korraldab loenguseeriaid ÜENÜ Kiltsi osakond „Kiltsi rahvaülikooli“ nime all. Välja paistvad loengutega:

Osakond	Arv	Kõnelejad		Osavõtjaid
		kohalikke	väljast	
Kiltsi	16	3	13	750
Tallinna	14	11	3	460
Ohtu	11	12	1	410
Sikana	8	5	3	520
Satseri	8	8	—	459
Härgla	8	3	5	240
Võtikvere	8	8	—	150
Jõhvi	8	8	—	92
Aaspere	7	4	3	332
Viljandi	6	4	2	317
Pungerja	6	6	—	168
Karitsa	6	3	3	90
Valga	4	4	—	122
Tudu	4	2	2	121
Pärnu	4	4	—	246
Hõimla	9	3	1	240
Käosalu	4	1	3	90

jne.

Sisult haarasid loengud järgmisi alasid:

põllumajandus	30
kirjandus	21
üldharidus, teadus	20
aiandus-kodukaunistamine	18
omakultuur	16
enesearendus, karskus	16
noorsootöö	12
maanoorte tööala	8
muusika, lavakunst	8
sport	7
rahvusküsimused	6
usuelu	4
matkamuljeid	4
käitumine	4

jne.

A. M.

Möödunud suvest Ohtu osakonnas

Töörohkeks kujunes ÜENÜ Ohtu osakonnale 1939. a. suvi. Tuli isegi ette kordi, kus kuu jooksul ühtegi vaba pühapäeva ei olnud osakonna tegevliikmeile.

Osakonna spordiharu korraldas suve jooksul 4 spordipidu, neist kaks klubivõistlust Ohtu-Laitse ja Ohtu-Klooga vahel. Mehi võistlemas oli vähepoole, kuna poiste- ja noorteklassi kuuluvate võistlejate arv ulatus tihti üle kahekümne. Paremustabel kujunes viimaste võistluste järgi järgmiseks:

POISTELE:

60 m.: 1) E. Niinemäe — 8,4 s., 2) E. Nikitin — 8,4.

Kuulitõuge (noorte kuul): 1) E. Jaagus — 10,43 m., 2) E. Nikitin — 9,76 m.

Kõrgushüpe: 1) J. Paults — 1,50, 2) E. Jaagus — 1,45.

Kaugushüpe: 1) H. Kilgas — 4,60 m., 2) A. Veemets — 4,50.

NOORTELE:

60 m.: 1) E. Markus — 8,0, 2) J. Nõmme — 8,4.

4 × 60 m.: 1) E. Nikitin, J. Nõmme, A. Veemets ja E. Markus — 34,7.

100 m.: 1) R. Kuldver — 13,0, 2) J. Nõmme — 13,7.

800 m.: 1) R. Kuldver — 2,23,5.

Kuulitõuge: 1) J. Nõmme — 12,71, 2) A. Rand — 10,64.

Kaugushüpe: 1) V. Zimmerman — 5,25, 2) R. Kuldver — 4,83.

Kõrgushüpe: 1) J. Paults — 1,50, 2) E. Nikitin — 1,50.

Võrkpallis võisteldi kõikide naaberseltsidega. Klubivõistlustest võitis mõlemad ÜENÜ Ohtu osakond.

2. Eesti Mängudest võttis osa meesvõimlemisrühm 8 osavõtjaga.

Võeti osa I ringkonna noortepäevast Saue võrkpalli meeskonnaga.

Teatriringi korraldusel toimus 10. juunil Tallinna Trükitööliste Ühingu Näiteringi külalis-etendus, kus esitati K. Irdi näidend „Potilöövi perenaine“ 3 v.

Os. Maanoorte ring võttis osa maanoorte suvipäevast Saksus, kust noored kaasa töid hulga auhindu, mis omandatud võistlustel.

24. sept. peetud Keila Konyendi Maanoorte Ühenduse poolt korraldatud Maanoorte-tööde näitusel esines 6 maanoort töödega. Ohtu ring omandas näitusel väljapanekute eest I auhinna. Samal päeval sai ring omale lipu, mille õnnistamine toimus Keilas üheaegselt näitusega.

Märkimata ei saa jätta huviküllast suvipidu 12. aug., kus esines linnulaulik A. Jürgens, kohalik noorkirjanik A. Veemets ja orkester, esitades iga teise tantsuna valsse.

3. sept. korraldas os. Naisring mahlakursuse, millest osa võttis 18 noort.

Osakonna talvise tegevuse esimeseks „pääsukeseks“ oli 1. okt. korraldatud õhu- ja gaasikaitse näidala aktus, kus kõneles hr. Vanema teemal „Rahva enesekaitse õhu ja gaasi hädaõhu puhul.“

Tegevust on alustanud juba teatriring, õppides Agapetuse „Patuoinast“. Maanoored pidasid 8. okt. aasta-peakoosolekut ja raamatukogu avas samuti sel päeval oma ukсед. Viimasel on teoksil A. Haava 75. a. sünnipäeva pühitsemine. Olgu eelolev talv kõikidele noortele töörohke!

E. N.

Ajakiri EESTI NOORUS

Vastutav peatoimetaja August Meikop

Toimetus: G. Ernesaks, A. Leinjärv, H. Lepik, A. Moor ja U. Toomi.

Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus

Toimetuse ja talituse aadress: Lembitu 20, Tallinn (pk. 299)

Posti jooksev arve nr. 156

Tellimishind: Aastas kr. 2,50, poolaastas kr. 1,50, kolmeks kuuks 75 senti.

Üksiknumber 30 senti.

Trükitööd „Ühistrükitööd Rakveres“, Lai 12, Rakvere. 1939. a.

Ilmub kord kuus

Tegevtoimetaja H. Tarand

Autorikaitse Ühingu kirjastusel ilmusid 1939. a.
järgmised

uued näidendid:

- A. Antson* — Kosjatalu, külakom. 3 v. 8 tegel.
J. Jaik — Meie ei abiellu, naljam. 3 v. 12 tegel.
J. Jaik — Õnn hulgub, näidend 3 v. 10 tegel.
J. Jaik — Kuriloom, lastenäidend 1 v. 9 tegel.
M. Metsanurk — Imelik võõras, näidend 1 v. 4 tegel.
H. Raudsepp — Mustahamba, näidend 4 v. 14 tegel.
A. Rahula — Tunglakandjad, massnäidend 1 v.
J. Oro — Kingitus emale, lastenäidend 3 v. 6 tegel.

Ülalnimetatud näidendid on **autorihonorarist
vabastatud.**

PEALE SELLE ILMUSID:

- T. Braks* — Aruvälja kosjanaljad, naljam. 1 v. 9 tegel.
A. Rahula — Noorus tuleb tallu, näidend 5. pildis, 8 tegel.
R. Raunik — Eeslid, näidend 2 v. 3 pilti 6 tegel.
A. Sepp — Maja sadamas, näidend 3 v. 12 tegel.
P. Linnus — Matikangelased, kom. 3 v. 10 tegel.
V. Moberg — Naine, draama 3 v. 7 tegel.

**Tellige tutvumiseksemplare, AKÜ
saadab neid tasuta**